САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

Сл. п. д-р Юліян Вассиян
В дванадцяту річницю смерти

ВЕРЕСЕНЬ, 1965

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА
INDEPENDENT UKRAINE

Ukrainian Monthly Magazine
Published monthly by the Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $4.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois

Адреса Редакції і Адміністрації:
2315 W. Chicago Ave.
"INDEPENDENT UKRAINE"
Chicago 22, Ill.
Phone: ARmitage 6-0066

З М І С Т

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XVIII ВЕРЕСЕНЬ, 1965 Ч. 9(1999)

Д-р Юліян Вассиян

ПАРАЛЕЛІ МІЖ «Я» І СВІТОМ

Теоретично знаємо про рух землі довкола сонця і взагалі про постійний рух усіх матеріяльних тіл, навіть про невпинний рух цілих світових систем, а може й цілої вселенної. А проте — практично маємо цілком **аксіомне** інтелектуальне почуття про супочинний стан землі. Змислово не спостерігаємо її руху, ні руху сонця ні цілої непостійности нашого організму, як цілости, і всіх його найдрібніших складовин зокрема. Власне в основі всіх наших психічних актів, отже спостережень, почувань, думок — усього духового життя — лежить **підметне самопочуття,** все однакове в своїй засадній формі, хоч би його зміст був прерізно забарвлений. Воно мається до зіндивідуалізованого багатства нашого життя, як мається буття до індивідуалізованого змісту всіх окремих існуючих речей. Буття в відношенні ближчої означености індиферентне, його єдина зазначеність міститься в тому, що воно є, без уваги на всяку дальшу означеність. Духовий відповідних буття, згадана самосвідомість або самопочуття, як постійна форма всіх можливих змістів, є тим незмінним, вихідним підметним, абсолютно дійсним **станом,** який апріорично попереджує всі можливості і сам не може бути подуманий апостеріорно. Ота **логічна** фінальність, закінченість (абсолютність) не є також психологічно .... (нечитке слово оригіналу). Маємо свідомости якоїсь занурености в безодні світового часу, скріплюваного кожночасним фактом досвіду про минальність речей, що немов під діланням якихось всесильних, але укритих сил, розпадаються, деформуються, гинуть. Логічно — ми вічні, психологічно — віримо в умовний характер нашої безсмертности, в феноменальну природу нашого «я», в його з'явність і дочасність. Ідея вічности є абсолютним постулятом розуму тільки тому, що власне він ніяк не в силі усунути буття в безодню нічогости, подумати існуюче неіснуючим остаточно. З духа зринає свідомість вічности, як конечний висновок розуму, і тому ми можемо **хотіти** безсмертности, можемо вічність власного «я» поставити як ціль, як предмет прямування. Не відчуваємо, що розум **хоче** вічности, як чогось, чого ще нема, але навпаки, ми цілком основно свідомі **неможливости** для розуму думати світ, буття духа, взагалі все — зникаючим, невічним.

Коли ж вічність є конечним принципом розумового думання, то яка інша рація може остаточно узасаднити нереальність тієї засади, тобто, що їй не відповідає ніяка об'єктивна вічність. Ідеться про чергу важности логіки перед психологією, розуму перед змислами; про те, що аксіома, а що тільки омана; про те, що репрезентує вічну правду, абсолютну дійсність, а що тільки рефлекс взаємоділання речей, без глибини метафізичного коріння буття. Наше переконання про власну феноменальність не основана ні на частині активности розуму, ні на абсолютному самоздійснюванні волі через постулят безсмертности, але єдино на змислових спостереженнях **зовнішніх** фактів деструкції, упадку, занику з позазмислової приявности, радикальної зміни. Одним словом, — вона є наслідком зовнішнього ладу речей, що взаємоділають на себе і з цього заключає розум мильно про корінну, самобутню природу буття. Переважна роля нашого «я» в характері функційного члена в багаточленній системі взаємоділання речей, зумовляє перевагу психологічного образу нашого світу, побудованого власне на сорядних нашої змисловости (Автор дає в дужках заввагу: «Розвинути теорію пластичности нашого світу, в якій перева-

жає і домінує роля зору»).

А все ж, логічна, корінна, підметова, буттєва правда, що з природи речі стоїть перед психологічною, релятивною, з'явною, епіфеноменальною, дальше — посередньо, не безпосередньо — рефлексійною, не саморефлексійною, не в силі нам відкрити ніякого предметового, змістового образу світу, і тут наша пересвідченість про смертність нашого «я» трапляє власне в оцей світ якісного, індивідуального виміру, а не в вічну, але змістово індиферентну форму тривання. Звідсіля безсильність розуму оживити правду своєї абсолютности свіжістю змислового мінливого життя змістів, звідсіля його безпомічність у хвилі сумніву, коли він каже до живої, діяльної ще стихії буйного життя змислів' «вас не буде». Бо так тільки виглядає оригінальний момент віри в нашу смерть. Відтявши собі доступ і можність користуватися гарячими красками засудженого на смерть змислового життя, розум не має чим виповнити ствердженого собою «вічного шляху» і, не хотячи бути наївним, або зрікається відповіді, або стилізує свою вічність на зразок буддійської порожнечі. Тут власне лежав вихідний психологічний пункт буддійського песимізму.

Вічність розуму подібна до чистого формального простору, якому бракує багатства індивідуально матеріяльних змістів. Ця нетворча холодна роля розуму робить думку, хочби й аксіоматичну, про безсмертність нашого духа безбарвною і так дуже безсилою, що вона не може зрівноважити навіть оманної (ілюзоричної) сповидної віри про смерть нашого багатого переживаннями змислового світу. Тому кожночасний пригад його дочасности насичує сильний струм трагізму, немов би ми тратили своє «я» в цілості й безповоротно.

Як земля уявляє втаємничений дух дрібною порошинкою, що вирує в безконечності космічного простору, так збуджена вища свідомість думає наше духове життя одним моментом безконечности часу. Як такий, він не має в нашому розумі відповідника, що зумів би його простягнути в вічність, але навпаки, як такий — він губить свою часову індивідуальність десь серед тієї космічної повені. Подібно як земля незначна, майже неспостережна на тлі світової велетенськости, так людське «я» на тлі вічного часу безсмертне, без почви, без тривкої основи.

Вже тридцять кілометрів над землею царить абсолютна пустка, де неможливо подумати собі ніякого життя на зразок того, що його спостерігаємо на землі. Так мало треба віддалитися, щоб пізнати крихкість основи нашого життя. Не більше потрібно, щоб захиталася певність у постійність нашого людського світу. З кожним поворотом думки в бік смерти зникає для неї той чарівний світ, немов западається нараз у безодню небуття, або розбивається як кришталь у куряву безформного пороху. Так дуже близько поруч хрустальної чіткости світляних форм космосу чигає мряковинна пустинність хаосу. До тої міри людина зрослася з ладом, виглядом і дійсністю свого світу, що навіть не пробує радикальної рефлексії над дочасністю свого світу. Аж дивно, що хаос небуття так близько, а ми глядимо на наш історичний людський світ так, немов би він був вічний і незмінний.

ВІДБУВСЯ 27-ИЙ З'ЇЗД ОДВУ

В днях 5-7 вересня ц. р. відбувся 27-ий З'їзд ОДВУ на своїй оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтон, Па. Кожний З'їзд Організації, — це підсумки праці з минулого року й плян праці в майбутньому. Живемо в часі дуже багатому на події, далекойдучі життеві проблеми, що надто скоро визрівають з нами, чи без нас. Це так в нашому національному і організаційному організмах, як і нашому довкіллі. Бути співучасниками оцих подій чи творити їх, розв'язувати життеві проблеми чи унагляднювати їх, бути активними в позитивному ставленні многогранного життя у згаданих трьох вимірах, — було кожночасною девізою З'їзду. Звідси саме і випливала майже тотальна присутність делегатів на всіх сесіях, хоч як часами вони довго не тривали. В цьому, на нашу думку, і джерело справді дуже спокійних, річевих і глибоких дискусій. Завжди і в кожного відчувалося оте Франкове «на тобі мільйонів стан стоїть» протягом всіх нарад. В цьому відношенні 27-ий З'їзд ОДВУ, повторимося, був направду на приміругідному рівні, а праця його напевно буде мати й такі ж наслідки в недалекій будучині.

З'їздом проводила Президія в складі: проф. д-р Петро Стерчо — голова, перший заступник — інж. Степан Куропась, другий заступник — полк. Іван Білоус. Секретарі: ред. Вайда і інж. П. Байбак. До президіяльного стола були запрошені: Всч. Отці — о. Бареляк Тома, опікун оселі й парох Алентавн й о. Степан Ілак від УАПЦ, парох митрополичої Катедри; президент УНО (Канада) Микола Плавюк, інж. Селешко

від УСГ (Канада), д-р Ольга Репетило від молоді УНЄ (Франція), д-р Марія Квітковська від УЗХ, інж. І. Гудовський від Представництва ВО УНРади, проф. д-р Матвій Стахів від УККА, ред. Антін Драґан від «Свободи», д-р Володимир Ґалан від ОбВУА, інж. М. Клисяк від УНДО.

Молитвою, проведеною о. Бареляком Т. відкрито З'їздові наради, а о. митр. протоієреи О. Мицик — закрив молитвою наради 27-го З'їзду ОДВУ.

Перший день нарад закінчився Бенкетом, неперевершеним тостмайстром якого був інж. Ст. Куропась. Бенкет відкрив проф. д-р Богдан Гнатюк, а молитву провів головний предсідник «Провидіння» о. монсіньйор Степан Тиханський. Тут були відчитані привіти 27-ому З'їздові ОДВУ. Слід відмітити привіт голови ПУН ред. О. Штуля, Митрополита Української Католицької Церкви в ЗДА Амврозія, Митрополита УАПЦ Іоана Теодоровича, Голови ВО УНРади — Миколи Лвицького і майже всіх українських центральних і Братніх організацій в ЗДА й діяспорі. Усно були складені привіти від Президента УНР (інж. Гудовський), від УНО — президент М. Плавюк, УСГ — інж. Селешко. УЗХ — д-р Марія Квітковська, від молоді УНЄ — д-р Ольга Репетило, від УККА — д-р М. Стахів, УНС — інж. Степан Куропась, «Провидіння» о. монсіньйор Тиханський, від «Свободи» — ред. А. Драган. На окрему увагу заслуговує привіт ОбВУА висловлений д-ром В. Ґаланом, що при цій нагоді зворушливо й урочисто передав пропам'ятну відзнаку УСС для сл. п. полк. Андрія Мельника на руки д-ра В. Михайлова до передачі Вш. і Достойній Вдові пані Софії Мельник.

Другий день нарад розпочався Службами Божими в Українській Католицькій і Православній каплицях, що збудовані на оселі вірними своїм Церквам членами ОДВУ і БО. Час до відкриття сесії З'їзду був виповнений наполегливою працею Комісій. Праці деяких з них ми містимо в цьому числі нашого журналу, як от резолюції, а у висліді праць номінаційної Комісії 27-ий З'їзд ОДВУ одноголосно вибрав такий склад нової Центральної Управи ОДВУ:

Почесний Голова — проф. Олександер Грановський, Голова ОДВУ — проф. д-р Богдан Гнатюк, перший заступник Голови — інж. Ст. Куропась, другий заступник — Ярослав Гайвас, третий заступник голови — д-р Денис Квітковський, секретар — д-р Роман Клюфас, організаційний референт — Роман Шраменко, Лев Куделя — скарбник, інж. Омелян Суховерський — фінансовий референт, проф. д-р Петро Стерчо пресовий референт, інж. Петро Байбак — культурно-освітній референт, Володимир Різник — господарський референт, Д-р Володимир Михайлів — референт для Українського Визвольного Фонду, Петро Ґенґало — референт суспільно-громадських справ, проф. Степан Стецик — референт для шкільних справ, члени: Михайло Мушинський, інж. Ярослав Варивода та д-р Мирослав Чаповський. Друга Михайла Панасюка потверджено на становищі редактора органу ОДВУ «Самостійної України».

Контрольна Комісія: Інж. Іван Харамбура, Микола Андрейко, Теофіль Бак-Бойчук, інж. Михайло Нич, Степан Ковальчук.

Організаційний Трибунал: Д-р Богдан Левицький, мґр. Михайло Середович, Іван Попович, Степан Кричук та Михайло Белендюк.

З'їзд закінчено, як згадано, молитвою і відспіванням національного гімну й «Не пора...».

***

Пляново не пишемо про перебіг нарад, як от звітування, пляни, пропозиції тощо. Попереше робимо це тому, що містимо резолюції, які і є вислідом нарад З'їзду. Подруге, представники клітин ОДВУ напевно з'ясують ці справи докладно на місцях. Хочемо вкінці тільки сказати про деякі недотягнення, а такі в нас, очевидно, є. У визвольній праці завжди бракувало рук до праці. Зокрема це відчувалося в найтяжчих хвилинах боротьби українського народу. Понад сорок мільйоновий український нарід видав зі себе у 1919-20 рр. всього лише 300 тисячну армію і то на вершині її розвитку, бо Збруч перейшло тільки біля 12 тисяч бойовиків. Про те, що український нарід є сьогодні в найтяжчому етапі боротьби, зайво писати. І рук до праці сьогодні потрібно більше як коли небудь. Не будемо ж хіба повторяти недоліків минулого. Снагу й розум черпаймо з світлої минувшини. Тугість і повсякчасну працьовитість берімо ж з тих величезних обов'язків, що лежать на нас супроти свойого народу й його невимовних страждань. Мале й дрібне, що так часами дошкульно в нашій буденній праці увипуклюється — умійно гамувати в собі шляхетним полетом духа, величчю завдань в служінні великій Справі і гартом самодисципліни.

М. П.

РЕЗОЛЮЦІЇ 27-ГО З'ЇЗДУ ОДВУ

I.

1) Двадцять Сьомий З'їзд Організації Державного Відродження України, діючий на Оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні, Па., у днях 4 — 6-го вересня 1965 р., вітає Президента Злучених Держав Америки Вельмидостойного Линдона Б. Джансона, як носія вселюдських ідей Декларації Незалежности, які й досі являються провідними ідеями поневолених народів у їхній боротьбі за національне визволення з-під чужонаціональної тиранії.

2) Клонячи свої голови перед Символом боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу бл. п. Головним Отаманом Симоном Петлюрою та всіми відомими й невідомими борцями, що згинули в боротьбі за Неї, учасники Двадцять Сьомого З'їзду ОДВУ вітають Вельмидостойного Степана Витвицького, Президента в екзилю Української Народної Республіки, як переемника й носія ідеї державної суверенности Українського Народу й безперебійної боротьби за привернення національно-державної суверенности Україні, та прирікають всесторонню підтримку для Державного Центру Української Народної Республіки.

3) Клонячи свої голови перед маєстатом мученицької смерти за Віру Христову й Нарід Український Великих Митрополитів, Архиєпископів, Єпископів, Духовенства й незлічимих Вірних обидвох Українських Церков на Рідних Землях, учасники Двадцять Сьомого З'їзду ОДВУ щиро вітають у вільному світі повортця з вісімнадцять літнього заслання і мученика за Віру Христову й Нарід Український Блаженнішого Кардинала Йосифа Сліпого, Верховного Архиепископа Української Католицької Церкви у світі, Митрополита Галицького, Архиепископа Львівського та Єпископа Кам'янця Подільського, як Первоієрарха та найвищого Керівника Української Католицької Церкви, та бажають Йому повного успіху у здійсненні Його далекосяжних задумів на добро й славу Церкви й Народу; учасники З'їзду пересилають свої щирі привітання водночас і всім іншим Ієрархам Українських Церков у вільному світі, як духово - релігійним провідникам Українського Народу, та висловлюють їм свою синівську відданість.

4)Клонячи свої голови перед маєстатом трагічної смерти першого Голови Проводу Українських Націоналістів Сл. П. полк. Євгена Коновальця, як Основоположника Українського Націоналістичного Руху, учасники З'їзду ОДВУ вітають теперішнього Голову ПУН ред. Олега Штуля і обіцяють Йому повну піддержку в виконуванні наложених на Нього обов'язків, як Керманича Українського Націоналістичного Руху.

5) Учасники Двадцять Сьомого З'їзду ОДВУ зокрема клонять свої голови перед маєстатом смерти Великого Українця, Голови Проводу Українських Націоналістів полк. Андрія Мельника, який відійшов у вічність дня 1-го листопада 1964 р. У нашій пам'яті Він залишиться як прямолінійний, кришталько-чистий неустрашимий та ідейний провідник Українського Націоналістичного Руху після смерти сл. п. полк. Євгена Коновальця, а для української історії Він залишиться взірцем лицаря, провідника й аристократа духа; взірцем лицаря, бо Він непохитно, жертвенно й чесно не тільки вірив у День Свободи для України, але й до кінця свойого життя боровся за волю України; взірцем провідника, бо до кінця свойого жертвенного життя Він не тільки проповідував і був найсвітлішим носієм ідеї духово-політичної єдности українців, отого Шевченкового єдиномислія, але й у практиці намагався реалізувати цю єдність; залишиться Він взірцем аристократа духа, бо для Нього не було більшої туземної вартости від Служби Україні.

II.

6) Двадцять Сьомий З'їзд Організації Державного Відродження України засилає свій палкий привіт усім українцям в Україні сущим і подивляє їх мужність, витривалість і віру в перемогу в затяжній, нерівній, але святій і великій боротьбі за свободу України. Далекі простори від Рідних Земель, але близькі вірою в перемогу Української Правди над неправдою ворога, об'єднані вірою в перемогу Української Свободи над поневоленням північним загарбником, учасники З'їзду прирікають бути завжди з тими, що боряться за волю України й дати їм помічну руку в цій святій боротьбі.

7) Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ шле свій братерський привіт усім українцям у вільному світі й закликає їх до ще більшого об'єднання в дусі і в дії для добра й слави героїчного українського народу в боротьбі його за свободу України. Наша спільна думка й одностайна дія сильно скріплять визвольний фронт українських сил на Рідних Землях і в діяспорі. Тому маніфестація такої єдности української думки й дії у формі Світового Конґресу Вільних Українців являється історичним імперативом часу.

8) Визнаючи християнську релігію за незмінну цінність саму в собі, якої принципи лягли в основу життя-буття Українського На-

роду та його етики й моралі, культури й цивілізації, Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ вітає тенденції зближення християнських Церков, висунені на Вселенському Соборі Католицької Церкви у Ватикані, віручи, що ці тенденції стануть новим стимулом для зближення і затіснення відносин поміж Українською Католицькою та Українською Православною Церквами, до яких долучаться також і українські віруючі інших християнських деномінацій.

9) Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ вітає думку та підтримує позитивні намагання створити Український Католицький Патріярхат і потребу створення Українського Православного Патріярхату, а одночасно закликає Ієрархії обидвох Українських Церков гармонійно змагати до завершення суверенної самоуправи Українських Церков на Славу Божу й добро Українського Народу.

10) Для устійнення і успішної реалізації єдиної визвольної концепції в боротьбі за привернення державної суверенности Україні необхідно об'єнати всі конструктивно - творчі українські сили під одним керівництвом. Тому-то Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ апелює до всіх українських політичних сил в діяспорі об'єднатися в єдиному Державному Центрі. Виразником такої загально - української, всіх українців у діяспорі зобов'язуючої опінії та визвольної концепції може бути Світовий Конгрес Вільних Українців, а базою для сконсолідованого єдиного українського державного центру повинен послужити Державний Центр з Українською Національною Радою.

11) Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ стоїть на становищі, що Український Конґресовий Комітет Америки (УККА) є українсько - американською установою і має за завдання репрезентувати перед американськими державними чинниками загальну українську політичну думку в справі допомоги українців в ЗДА у визвольній боротьбі країні їхнього походження — Україні. Загально прийнята всіми українцями єдина визвольна концепція повинна бути базою для практичної діяльности УККА.

III.

12) Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ вітає, одобрює і піддержує закордонну політику уряду Злучених Держав Америки в її безупинному шуканні за справедливим миром у свободі, а зокрема політичну доктрину й політику оборони свободи людини й націй всюди, де тільки ця свобода загрожена насильством імперіялістичного комунізму, який впродовж останнього півсторіччя поневолив уже багато народів і кожну окрему людину в сфері свого панування та змагає до запанування і над іншими вільними ще народами світу.

13) Учасники З'їзду ОДВУ поновно вітають схвалення Конґресом ЗДА резолюції про Тиждень Поневолених Націй і звертаються з закликом до цього Конґресу та Уряду ЗДА трактувати цю резолюцію не тільки як звичайну деклярацію, але як зобов'язуючу доктрину закордонної політики цієї найбільшої та наймогутнішої у світі демократичної держави. Така політична думка й випливаюча з неї закордонна політика докажуть, що ЗДА не тільки вірять у неподільність свободи, але вони й практично кожноденно борються за конкретну реалізацію цього принципу. Така політика, політика свободи для всіх одиниць і націй, закріпить віру в День Свободи в лоні поневолених народів, а рівночасно скріпить і збільшить ряди борців за свободу.З'їзд пригадує свободолюбному світові що одною з історично й культурно найстарших націй у Східній Европі одною з чисельно найбільших поневолених націй, одною, що принесла найбільше жертв в ім'я свободи, є Українська Нація.

14) Свідомі того, що американський народ з природи стоїть по стороні покривджених і з мотивів гуманности несе всесторонню допомогу потребуючим, а зокрема в ім'я принципів своєї Деклярації Незалежности схильний давати допомогу поневоленим народам у їх визвольній боротьбі, учасники З'їзду ОДВУ апелюють до Уряду Злучених Держав Америки чинно виявити свою прихильність до визвольної боротьби Українського Народу за право жити вільним життям у свої суверенній Державі.

IV.

15) Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ стверджує, що Організація Державного Відродження України і надалі непохитно стоїть на позиціях ідеології українського націоналізму, що в основу свойого політичного думання і практичної дії ставить свободу Українського Народу й гідність людини, віручи, що тільки національні спільноти є історіотворчими збірними одиницями і тільки через нації, що живуть суверенним національно - державним життям, можливо осягнути гідність для людини та дійти до гармонійної співпраці й мирного співжиття в лоні усього людства. Це і є фундаментальна й універсальна ідея нації, що реалізується на наших очах.

16) Учасники З'їзду ОДВУ стверджують, що створена у Вашінгтоні, столиці ЗДА, у дні 3-го травня 1964 р. установа під назвою Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації (ІСНО) є потрібною і доцільною координуючою надбудовою націоналістичних громадсько - політичних організацій у світі, які визнають засади українського націоналізму й піддержують Організацію Українських Націоналістів, як передову й найкращу революційно - політичну організацію в боротьбі української нації за її повну на-

ціонально - державну суверенність; З'їзд ОДВУ заявляє свою повну піддержку діяльности ІСНО і обіцяє дружню співпрацю у виконанні спільних завдань як допоміжної сили в боротьбі української нації за свободу.

17) З'їзд ОДВУ висловлює своє побажання для наладнання тіснішої координації думки й праці в лоні всіх Братніх Організацій мережі ОДВУ в ЗДА і доручає Центральній Управі поробити заходи для створення Ради Братніх Організацій ОДВУ, зложеної з голов і секретарів або їх відпоручників усіх Братніх Організацій, що входять у систему ОДВУ. Кожночасний Голова Центральної Управи ОДВУ являється Головою цієї Ради, яка відбувала б свої наради що-найменше раз на кожних шість місяців.

18) З'їзд ОДВУ уважає, що ОДВУ і Братні Організації, як ідеологічно - громадська цілість повинні ясніше виявляти свою ідентичність, яскравіше з'ясовувати українській громаді принципи, на яких вони побудовані, й ідеали, за які вони боряться, та непохитно продовжувати самостійну визвольну політику оздозовлення української визвольної думки та шляхів, що ведуть до остаточної мети української нації — створення Української Суверенної Соборної Держави. Одним із завдань ОДВУ і БО є виправдати перед історією своє існування, як провідної сили на терені своєї діяльности на шляху української нації до визволення.

19) З'їзд ОДВУ закликає керівні органи ОДВУ і БО провірити всі свої організаційні клітини, скріпити їх організаційну побудову, наладнати координацію праці на місцях, зокрема, допомогти їм у виготовленні плянів праці на найближчий рік. Для цього виконні органи ОДВУ подбають про те, щоб усі її клітини й поодинокі члени зрозуміли історичне завдання Українського Націоналістичного Руху в поході за здобуття повної свободи для української нації та української людини та, щоб, відсвіживши в собі велич своїх завдань, взялися вони за їх виконання з усізю відданістю справжнього українського націоналіста.

20) З'їзд ОДВУ закликає повернути в ряди нашої Організації всіх тих, які стоять осторонь;включитися в ряди нашої Організації тих що поділяють нашу ідеологію і політику, але з якихось причин стоять осторонь. Закликаємо зокрема наших молодих професіоналістів включитися в ряди нашої Організації, бо тоді й вони і ми разом будемо сильніші.

В цій тяжкій, рішальній історичній боротьбі за свободу України й Українця не може й не сміє бути байдужих.

21) З'їзд ОДВУ закликає керівні органи ОДВУ і БО, як і всю організовану українську громаду в ЗДА, присвятити якнайбільше уваги вихованню молодого покоління в любові до своєї Церкви й Народу, вщіпити йому любов до плекання українських традицій та почуття гордости з своєї національної приналежности, як також готовість включитися в ряди тих, які допомагають українській визвольній боротьбі. Так молоде покоління, як і всі члени ОДВУ і БО повинні засвоїти собі позитиви здорового американізму й льояльно виконувати обов'язки громадянина цієї країни.

Лігайтон, Па., 6-го вересня 1965

Президія 27-го З'їзду ОДВУ:

Проф. Д-р Петро Стерчо — голова, Інж. Степан Куропась і Полк. Іван Білоус — заступники голови, Микола Вайда і інж. Петро Байбак — секретарі.

Резолюційна Комісія:

Проф. д-р Петро Стерчо, Ярослав Гайвас, д-р Денис Квітковський,, Володимир Різник, Михайло Мушинський, Михайло Панасюк і Андррі Шекерик-Доників.

Роман Шраменко

НА НАШІМ ШЛЯХУ

І ми знов по З'їзді... Ми знов, як і раніш, зійшлись на 27 З'їзді ОДВУ, щоб глянути відкритими очима в наше організаційне сумління, зробити належні підсумки наших успіхів і неуспіхів та накреслити й визначити нові віхи, щоб не збитись з шляху, яким понад тридцять років маршує наша Організація.

Чи зробили це ми належно? Я гадаю, що так! У моїх спостереженнях, наша Організація Державного Відродження України (ОДВУ) таки переходить своєрідне відродження, а початок його вона взяла вже на 26 З'їзді. Відродження це, яке я раніш у своїх статтях на організаційні теми звав зміною, не є справою поодиноких людей, групи, чи форсованих кимось посторонніх впливів, а є це безсумнівно вияв нас усіх, нас як середовища, що починає знову ставати міцними ногами на шлях свого розвитку й праці.

Значить (хтось може запитати): ми не стояли міцно перед 26 З'їздом? І тут треба дати відповідь! Ця відповідь мусить бути точна і без

неясностей, бо лише ті йдуть вперед, хто вміє дивитися крізь призму дійсного стану, а не святих побажань.

Тому ми ще раз осмілюємось повторити: так, ми переходили кризу! Кризу людини, яка змучено, зневірено та з болем дивилася на вислід II світової війни і... сумнівалася. Чи на добрім шляху стоїмо ми тут, в ЗДА? Чи ОДВУ, як українська націоналістична організація, не замкнула себе в свої рямки, звідки нема випадкової бази в активне життя?

І на це треба було дати собі відповідь! Я не гадаю відповідь, яка могла з'являтися деклярративно тут чи там: я говорю про слово нас усіх, яке спонтанно мусіло вийти з надрів людської душі. І воно прийшло в нас усіх, майже в той сам час. Без більших домовлень та намовлянь. Ми побачили, упевнились ще раз і підтвердили, що віримо в ідею українського націоналізму, її ісповідуємо та що наші шляхи до великої мети ідуть у правильнім напрямку. І це є наше відродження, наша зміна, наша перемога!

Для нас в цім випадку не має найменшого значення, як там хтось буде на це дивитися. Для нас головне — як ми дивимося.

***

Лише рік тому, коли то ми відбули свій 26 З'їзд і вслід за цим одна українська непочитальна газетка закинула нам ряд несправедливостей, ми пригадали латинську приповідку що «сміється той, хто сміється останній». І тоді, коли нам закинено ще ряд безвідповідальних інсинуацій та «припечатано гріб» — ми не лише організаційно виявили свою потужність (31 орг. осередків), але за рік часу зорганізували 7 нових осередків та встановили великий приріст членства в цілому терені.

У нас організаційно почали рости крила, і без найменшого сумніву ми відчули, що час нашого поновного лету став дійсністю. У нас постали нові осередки над Пацифіком, на Середнім Заході, на Сході. До нас прийшли нові, молоді, повні надій і віри люди. До нас повернулися ті, що ще сумнівалися, чи може були перевтомлені ранішним маршем. І всіх їх ми прийняли. Всіх тих, що щиро, без «задніх думок» захотіли включитися в дальший марш. Твердий, суворий і без блиску й винагороди, але чесний марш до мети, через наше, таке ж тверде й суворе життя. Ідемо рівною ходою, не гнемося, не просимо милостині, не викликаємо своєю появою циркових видовищ.

Наш шлях веде не через люксусовокурортні місця, які приманюють бездушних, малих людей на «ґут тайм», чи умовний відпочинок. Не вітають нас на ньому ювілеями, парадами, похвалами. Але цей шлях — наш! Нами вибраний, і він для нас найкращий. Він не мета для нас, він — дорога до нашої мети.

***

Для кожної еміґрації приходить поповнення з її материка. Приходило це колись і для нашої еміґрації тут, в ЗДА. І тому не дивниця, що це поповнення спричинювалось до росту наших організацій, бо приїздила жива кров і дух України та наповнювалися спрагнені серця еміґрантів своїм, бажаним і рідним... Але часи змінилися.

Ми стали перед дійсністю;або здати свої позиції і влитися в чуже море, або витворити в себе такі відпорності, які б законсервували українську людину в ЗДА, щоб вона могла сповнити призначену місію.

Що там хто не говорив би, що там не писав би, то ми, як українська еміґрація, підпадаємо під цілком нормальний процес американізації. Але у нас перед тим, поки цей процес дійде свого повного завершення, є завдання. І його ми мусимо виконати- воно бездискусійне.

Цим завданням є всебічна допомога Україні визволитися з окупації Москви.

Тому нам треба зберегти українську людину, українські Церкви, організації, школи, цілу українську спільноту так довго, як довго ця мета не осягнена. Ми фактично стали невеличким острівцем, об який б'ють сильні хвилі океану, старуючись своєю потужною природною силою втягнути нас у свій організм.

Тому нам треба — це є законом нашого буття — зберегти цей острівець, його постійно скріплювати й зміцнювати аж до часу, коли він сповнить своє історичне завдання перед нацією -материком.

Звужуючи наш прожектор, ми приходимо до інших українських організацій та товариств. І тут сама логіка нам підсказує, що нашою базою є українська людина, яка живе в ЗДА. Оця людина-еміґрант, яка вийшла з своєї Рідної Землі, будучи змушена до того політичними, соціяльними чи економічними обставинами, — є природною основою для існування ОДВУ і всіх інших українських організацій та товарист. І тут лише залежить, які завдання та притаманності несе в своїм змісті кожна з організацій, щоб та українська людина собі їх якнайближче пізнала, уподобала, вжилася в них і стала їх реалізатором.

***

Що ОДВУ в ЗДА є українською націоналістичною організацією, знають усі. Знають також, що ми духово пов'язані з Проводом Українських Націоналістів та ОУН, знають і те, що нашими посестрами є споріднені з нами ідеологічним «вірую» такі організації в ЗДА, Ка-

наді і Південній Америці як: УЗХ, МУН, «Зарево», УНО, УСГ, УЖО, «Відродження», «УХліборобський Союз, які ще мають ряд секцій, відділів, які ми популярно звемо Братніми Організаціями.

Але чому ми якраз гадаємо, що наш шлях до Великої Мети є правильним шляхом? І на це треба дати відповідь, бо сьогодні вже замало говорити натяками.

Ми переконані (на це маємо ряд доказів), що йдемо правильним шляхом, на протязі років ми не змінили, не підфарбували й не повстидалися свого прапору, який нам вручив Основоположник Українського Націоналістичного Руху, сл. п. полк. Євген Коновалець.

Не пішли ми на «круті», модні, чи вигіднoплатні доріжки, які відходять в боки від основного шляху, а закусивши до болю уста, прийняли удари, а то й зневагу від своїх і чужих, які в пізнішому виказалися ворогами Української Справи або звичайними блазнями.

Сповняючи свою нелегку місію служіння українській нації, ми водночас доказали свою повну чесну та гідну вільної людини льояльність супроти уряду і людности великої держави ЗДА.

Не збились ми задалеко направо й не пішли вліво. Ми дивимось і хочемо бачити всі речі, всі явища та процеси тутешнього політичного і соціяльно - економічного життя такими, якими вони є, не пристосовуючи їх до себе, до нашого хотіння і не вуалюючи їх.

Ми за повну свободу та гідність людини, але не на афішах дешевих віч, чи на фірмових листках наших організацій. Ми бачимо і віримо, що людина, сотворена на подобіє Боже, не може бути знаряддям і погноєм другої людини. Людська гідність, честь та самопошана навіть до скрайнього противника визначує наше свідоцтво моральности й етики.

Однак, ми ніколи не толерували й не будемо толерувати в майбутньому всіх тих, які в ім'я України наживались, робляючи при тім свою особисту кар'єру, чи «нагинали» українство в напрямку ворожих нам ідей, систем, а то й релігійно-обрядових приналежностей.

Ми засуджували й будемо це робити послідовно далі, всіх, які розбивають українство, які в ім'я своєї пихи, хорої амбіції та тупоголовства довели нас в 40-вих роках до національної катастрофи, а сьогодні фальшують українську дійсність, баламутять суспільство й вирощують партійних фанатиків.

Ми за правду Української Справи! За живий і діючий український народ на Рідних Землях. За конструктивний порядок у нашому суспільно-громадському та політичному житті, де ніхто не буде визискувати інших, а всі засядуть — як рівний з рівним — за спільний національний стіл. Це ми кажемо не для самореклями, а для ясности й відсвіження.

***

Цілком зрозуміло, що коли якась організація, а зокрема така як ОДВУ, хоче виконати свої завдання, і виконати їх добре, тоді її кадри мусять бути сильні, належно вишколені, пристосовані до теренових та інших обставин, а вже зокрема під кожним оглядом активні.

Тому в нас безперервно мусить відбуватися процес приходу нових ідейно-творчих сил, які заступили б тих, що відходять чи тих, що стомилися. Обмеження себе до замкненого кола «вибранців» означає повільну смерть. Так, як відбувається безупинне кружляння живої крови в людськім організмі, так в Організації мусить діяти закон припливу нових людей.

Однак, люди самі до нас не прийдуть, або радше прийде їх дуже обмежена кількість. Тому нам треба іти в наше українське суспільство та вишукувати там співзвучний нашим ідеям і завданням елемент, його належно знайомити з нашою Організацією й цілями Українського Націоналістичного Руху, а тоді вербувати в наші ряди. Робити це треба ще й тому, що українська людина в ЗДА починає розгублюватися фізично і духово. Отож поки ще не запізно, нам треба її залучити в наші ряди.

При тім звертаємо увагу нашого Членства, що ОДВУ не може довше бути організацією лише мужеської статі. Організація Державного Відродження України, яка розкладає свої завдання на всю широчінь, потребує, і це стає необхідністю, — української жінки.

Це не значить, що ми хочемо забирати членство УЗХ. Н! Зовсім не так! УЗХрест є нашою харитативною організацією і своє призначення сповняє з найкращою оцінкою, але чимало жінок цілком добре можуть бути водночас членкинями УЗХ і ОДВУ,

Тому змінім оцей «неписаний закон», який в деяких осередках став незмінним, де членами ОДВУ є лише самі чоловіки. Нам треба українського жіноцтва і ми його закликаємо в наші ряди.

І хай же в нашій Організації наступить живий процес диференціяції людських сил, бо це щойно буде життя живої, творчої організації, яка іде вперед і напевно дійде до своєї раз обраної великої мети!

Тому не ждіть, дорога Подруго й дорогий Друже, не вичікуйте «принагідних нагод», а ловіть міцною рукою життя таким, яким воно є, і ходіть з нами!

ПРИВІТИ 27-МУ З'ЇЗДОВІ ОДВУ

До
Центральної Управи ОДВУ в ЗДА
Ню Йорк, Н. Й.
на руки Вп. Голови д-р Б. Гнатюка
Високоповажаний Пане Голово,

Дякую за повідомлення про 27 Звичайний Зїзд Організації Державного Відродження України, який відбудеться в днях 5 — 7 вересня ц. р. на Оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні.

Вітаю Центральну Управу Організації Державного Відродження України, Організаторії Зїзду та та всіх його Учасників, бажаючи якнайкращих успіхів у його переведенні.

Живемо в бурхливих і непевних часах. З часописів довідуємося, що наша Україна стає знову у центрі уваги сусідів Москви, яку хотіли б бачити якнайскоріше розчленованою. Нам треба приготовлятись до тої хвилини. Тому завданням наших ідеологічних Організацій є шукати поєднання, щоб зміцнити український національний фронт.

Слід сподіватися, що й Ваш Зїзд шукатиме доріг до такого об'єднання з іншими Організаціями, яких остаточна ціль є така сама, як і Вашої Організації — Державне Відродження України.

Запевняю Вас, Пане Докторе, що Ваш Зїзд супроваджатиму своїми молитвами, прохаючи Бога, щоб усім його учасникам післав єдиномисліє і братню любов, що є найкращою запорукою єдности. З запевненням про святі молитви, пересилаю Зїздові Архиєрейське Благословення та залишаюсь

відданий в Христі Господі,
† Амврозій — митрополит

***

Вельмишановні Члени Організації Д. В. У.

З приємністю отримав повідомлення про 27-й З'їзд Вашої Організації.

Нам усім в Українській Православній Церкві в ЗДА дорога Ваша Організація, як живий вияв любови, вболівання та чинної праці для нашої Батьківщини.

Боже Благословення нехай буде над усіма Учасниками Вашого Зїзду і провадить Вами всіма у Ваших доходженнях, як краще й кориснїше можно послужити нашому Українському Народові в його теперішній недолі.

З повагою й любовію до всіх Вас
† Іоанн, Митрополит

***

Високоповажані і Дорогі Панове,

Сердешно дякуючи за надіслане запрошення на Двадцять Сьомий З'їзд ОДВУ, прошу передати Учасникам З'їзду від Виконавчого Органу Української Національної Ради та від мене особисто гарячий привіт і найкращі побажання успіху й дальшого розвитку Вашої Організації.

Нам особливо приємно ствердити, що як центральні органи ОДВУ, так і поодиноке членство все більше включається в працю по підтримці Державного Центру Української Народньої Республіки. Ми є певні, що як у цій ділянці, так і на інших відтинках нашої загальної національно-державної визвольної справи ОДВУ досягне великих позитивних результатів — на користь невмирущої ідеї визволення України і відновлення її самостійної соборної держави — Української Народньої Республіки. Щасти Боже!

За Виконавчий Орган:
Микола Лівицький — Голова

***

ВШановні Панове, Дорогі Друзі!

... Прошу передати від мене найщиріші побажання 27-ому З'їздові й бажаю ЦУ ОДВУ та всій Вашій Організації якнайкращих успіхів у праці на добро Україні. Провід Українських Націоналістів з увагою слідкує за Вашими успіхами після останнього З'їзду й бажає Вам дальших. Маємо незламне переконання, що доцьогочасне зміцнення престижу ОДВУ, розгорнення її праці послужить твердою базою для дальших осягів, що служитимуть спільній нам меті: державному відродженню України.

З правдивою пошаною і привітом
Слава Україні!
Олег Штуль-Жданович — Голова ПУН

***

Телеграма.
Д-р Богдан Гнатюк,

Найкращі побажання успіху в нарадах Конвенції. До мойого особистого побажання, сердечно прилучується ген. Микола Капустянський.
Слава Україні!
А. А. Грановський

***

Дорогі Друзі:

З'єднані з Вами тими самими ідеалами Українського Націоналізму і змаганнями за Велику Справу Державного Відродження України та звільнення всього Світу від московської червоної загрози, — вітаємо Ваш З'їзд з усього серця і бажаємо Вам, Рідні Наші, найкращих успіхів на шляху Ваших достойних дій та боротьби.

Ваші успіхи та досягнення скріплюють й нас на дусі і змцнюють нашу віру в остаточну перемогу.

Слава Україні!

С. В. Кобилянський — почесний голова Х.О. Союзу в Бразилії, Ілля Горачук — голова Х. О.

Союзу та У. Б. Клюбу, Режіна Лапунька — голова Жіноцтва при Х.О.С., Остап Мойса — голова Організації Молоді при ХОС, Олександер Ващенко — Редактор «Хлібороб-а», Євгенія Бовкаловська — Радіопересилання Укр. Хвиля і Євген Когут — секретар ХОСоюзу та У.Б. Клюбу.

***

Вельмишановні Панове!

Головна Управа Українського Т-ва «Відродження» в Аргентіні вітає Вас з 27-им З'їздом та бажає успіхів у Вашій наміченій праці, яку Ви з великими зусиллями докладаєте для добра нашої України.

Це є доказ, що хотяй ми віддалені від рідних земель, але наші мрії, наші бажання, наші серця поєднані разом з нашими братами на рідних землях, та що кожний з'їзд на чужині це слово докору нашим ворогам, а скріплення наших духових сил, які дальше боротимуться за визволення України.

З дружнім привітом

Слава Україні!

Богдан Коваль - голова, Василь Новаторський — секретар.

***

Дорогі Друзі!

Сердечно дякуємо за запрошення на 27. З'їзд Організації Державного Відродження України. З приємністю взяли б ми в ньому участь. На жаль далека віддаль і високі кошти подорожі не дозволяють нам на це. Тому обмежуємося до заслання цією дорогою нашого дружнього привіту Вашому З'їздові та наших найкращих побажань — багато успіху й плідности в нарадах.

Обидві Організації — ОДВУ в ЗДА і УНЄ у Франції — діють у великій родині Українського Націоналістичного Руху. Крім міцних ідейних вузлів, які ніколи між нами не переривалися, сьогодні наша взаємна пов'язаність є ще міцнішою, бож вона осягнула й формальне завершення у формі ІСНО. Це ще більше скріплює нашу діяльність, спрямовуючи її під кутом спільних для всього Українського Націоналістичного Руху завдань.

А завдання наші великі, важкі й відповідальні. В умовинах довготривалої відірваности від Батьківщини й еміграційної розтічі і нам, і Вам, як і всім нашим Братнім Організаціям, приходиться боротися з непосильними труднощами. Проте ми свято переконані, що як не захитали нас всі доцьогочасні удари, труднощі й невдачі, так і в майбутньому будемо виходити з них переможно. З нагоди Вашого З'їзду бажаємо Вам в цьому багато стійкости, витривалости, послідовности.

В минулому наш Рух зумів був заполонити величчю своєї ідеї найширші українські народні маси як на Рідних Землях, так і на чужині та згуртувати в своїх рядах найкращі елементи українства. Важкі повоєнні десятиліття на еміграції спричинили саме в цьому відношенні важкі втрати. Але живемо в добі масових рухів і тому ми вважаємо, що одним з центральних наших завдань сьогодні є привернути нашому Рухові масових форм шляхом заполонення націоналістичною ідеєю й оформлення в системі ІСНО найширших кол нашого еміграційного загалу.

Особливу увагу в нашій роботі мусимо звернути на відтинок виховання і включення в нашу систему молодого покоління. Знаємо про Ваші труднощі на цьому відтинку, але й віримо, що вистане у Вас сил для їх переборення. Досвід з різних країн, в тому й Франції, виказує, що ця справа не є безнадійною.

Ще раз вітаємо Ваш З'їзд та засилаємо йому наші найкращі побажання — багато успіху в нарадах і в реалізації завдань, що перед Вами і всіма нами.

Слава Україні!

За Головну Управу Української Національної Єдности (УНЄ) у Франції: Василь Мулик і Володимир Лазовінський.

***

Високодостойна Президіє!

Світлий З'їзде!

З нагоди Двадцять Сьомого З'їзду Організації Державного Відродження України в ЗДА Управа Об'єднання Українців у Великій Британії (ОУуВБ) від себе і від нашого членства пересилає щирі побажання якнайкращих успіхів у нарадах З'їзду, а новообраним керівним органам успішного переведення плянів праці в новій каденції.

Живемо в жахливій і жорстокій добі контрастів і протиріч світового маштабу, коли пропагандивними зливами проголошуються кодекси свободи і справедливости, коли могутні світу сього виступають проти колоніяльного поневолення, проти визикувачів і гнобителів, українська нація і дальше знаходиться в жорстоких пазурах московського вампіра, що всіма силами намагається виссати кров самобутности українського народу і цим змести його з лиця землі.

У цьому процесі московізації і нищення української нації, перебування українців поза межами Батьківщини у вільному світі справляє для Москви великі труднощі і перешкоди, тому вона розпочала посилений наступ на українське, особливо організоване, суспільство у вільному світі.

У цій важкій боротьбі Ваша Організація, вже

в своїй назві, поставила шляхетну ціль і завдання і на цьому шляху в найтрудніших обставинах гідно і славно прямувала! На вибраній Вами дорозі і на майбутнє бажаємо витривалости й невгнутости для добра і слави української нації. Щасти Вам Боже!

Слава Україні!

За Управу ОУуВБ

Михайло Тарнавський — голова, Василь Бондаренко — секретар.

***

Хвальна Президіє, Вельмишановні Делеґати!

Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ) щиро вітає З'їзд Вашої Організації та бажає якнайкращих успіхів у нарадах як і у Вашій дальшій праці.

27-ий З'їзд ОДВУ проходитиме якраз в часі посиленої боротьби московсько - большевицького окупанта України проти всего, що українське, а в першу чергу посиленого наступу большевиків на політичні Організації і установи, що не зійшли зі шляху боротьби за визволення нашої Батьківщини.

Тому ми віримо, що Ваш З'їзд проходитиме в дусі допомоги воюючій Україні, яка з непослабленою жертвенністю веде дальший змаг не дивлячись на посилені атаки ворога та все ще не зовсім прихильну поставу західнього політичного світу до справи визволення нашого народу.

Нововибраним керівним органам складаємо щирі побажання якнайкраще вив'язатись з покладених на них завдань.

З належною до Вас пошаною — Слава Україні!

За Головну Управу ООЧСУ:

Іван Винник — голова, д-р В. Нестерчук — секретар.

***

До Хвальної Президії 27. З'їзду ОДВУ на Оселі ім. Ольжича.

Від імени Головної Команди Союзу б. учасників Українського Резистансу сердечно вітаю всіх учасників Вашого чергового З'їзду, де напевно є багато моїх товаришів по зброї та особистих приятелів.

Бажаю всім учасникам З'їзду провести його наради з найкращим успіхом для тієї цілі, яку вона виписала на своїх прапорах — визволення України.

от. Тарас Бульба-Боровець

***

Головна Управа ДОБРУС-у в США пересилає щирий привіт ВШ. Делеґатам З'їзду і бажає продуктивної праці.

В останній час в українській громаді збільшилися суперечності й зростають антагонізми. У такому стані українська еміґрація не може виконувати своїх завдань супроти Батьківщини — України.

Знаючи державницьке наставлення Вашого середовища, ми сподіваємося, що Ваш Хвальний З'їзд обговорить це загрозливе питання. Запевняємо Вас, що Г. Управа ДОБРУС-у буде охоче співпрацювати з Вами у всіх заходах до оздоровлення внутршньо-національних взаємин у громаді та до скріплення Державного Центру УНРеспубліки.

За Головну Управу

А. Гудовський — Голова

***

Вельмишановні Панове!

Крайова Управа Братства колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в Злучених Державах Америки засилає щирий привіт Організації Державного Відродження України і всім учасникам Двадцять Сьомого З'їзду. Просимо передати наш дружній привіт нашим товаришам зброї, колишнім воякам 1-ої УД УНА і Волинського Леґіону, які беруть активну участь у праці Організації Державного Відродження України і Братніх Організацій.

Вітаємо Вас з дотеперішніми досягненнями і бажаємо дальших успіхів у Вашій Праці для добра української спільноти в ЗДА і цілого поневоленого але непідкореного Українського Народу.

За Крайову Управа Б-ва: Ігор Чмола — голова, Атанас Кобрин — секретар.

***

Головна Управа Об'єднання Прихильників Української Народньої Республіки в США, з нагоди 27. З'їзду Вашої Організації, пересилає щиросердечний привіт усім учасникам З'їзду та складає найкращі побажання успіху в нарадах.

Сподіваємось, що в тісній співпраці Вашої Організації з Об'єднанням Прихильників Української Народньої Республіки в США ми досягнемо ще кращих наслідків.

З правдивою до Вас пошаною й щирим привітом — з доручення Головної Управи: І. Паливода — голова, П. Шпірук — секретар.

***

З нагоди Вашого З'їзду пересилаємо усім учасникам наш щирий привіт і побажання успішного проведення нарад. Ми певні того, що ОДВУ і в майбутньому так само твердо відстоювати буде принципи, які протягом десятиліть були основою її конструктивної та успішної діяльности, а саме вірність ідеї української державности, повсякчасна готовість допомоги українській визвольній справі і прагнення до со-

лідарности та співпраці внутрі українського національного табору.

Такі провідні ідеї Вашої Організації створюють природню базу для дружніх взаємин і співдії з усіми тими українськими політичними і громадськими силами в США, які ставлять перед собою подібні завдання.

На все добре — щасти Боже!

За Головну Управу ОПВБУ: д-р Р. Борковський — голова, Г. Бакуменко — секретар.

**
*

Від імені Представництва Виконавчого Органу Української Національної Ради в США прошу прийняти привіт і щирі найкращі побажання успішного переведення З'їзду і розвитку Вашої Організації. Дай Боже, щоб ідея, яка Вас об'єднує і є спільною з ідеєю, що є стимулом праці Української Національної Ради і її представництв, була здійснена в можливо близькому часі, і Нарід Український міг здобути Волю і «Засісти в народів вільних колі» як повноправний Суверен своєї Держави.

З глибокою пошаною — Ів. Паливода, Вик. об. Представника ВО УНРади.

**
*

Шкільна Управа Українського Конґресового Комітету Америки засилає Двадцять Сьомому З'їздові Організації Державного Відродження України свій гарячий привіт та щирі побажання завершити працю цього З'їзду повним успіхом у розв'язанні усіх питань і проблем, покладених в основу проголошеної З'їздом програми.

Хай вислід праці цього З'їзду буде дійсним причинком до історії змагань за Державне Відродження України!

За Управу Шкільної Ради УККА: д-р Жарський — голова, секретар — підпис нечиткий.

**
*

Високоповажані Панове!

Крайова Пластова Старшина сердечно вітає Вашу організацію з приводу 27-го її З'їзду і бажає дальших успіхів у так важливій громадській праці для добра української справи.

Скоб!

За Крайову Пластову Старшину: пл. сен. Ференцевич і — підпис нечиткий.

**
*

Телеграма.

ТУСМ ім. Міхновського вітає 27. З'їзд ОДВУ і бажає найкращих успіхів в нарадах.

Христина Кульчицька — секретар.

**
*

Товариство Української Кооперації (ТУК) сердечно вітає З'їзд Вашої Організації та бажає найкращих успіхів в нарадах і у Вашій дальшій праці.

Вашій Організації, яка все була вірна ідеї української державности та новообраній Управі, бажаємо успіхів в її дальшім розвою і праці для здійснення їх завдань.

За Т-во Української Кооперації: Іван Шепарович — Голова Ради Директорів, Д-р Володимир Пушкар — Голова Екзекутиви.

**
*

Щиро вітаємо всіх Делегатів та Гостей на 27-му Зїзді ОДВУ в Лігайтон, Пенсильвенія, й бажаємо Вам якнайкращих успіхів у Вашій тяжкій і відповідальній праці — для розвитку й збільшення могутности Організації Державного Відродження України, та підготовлення її здатности до відновлення Української Суверенної Держави.

Залишаємося до Вас з глибокою пошаною та привітом: З Богом за Україну!

За Крайову Управу Спілки Визволення України (СВУ) в Канаді: проф. М. Садиленко — голова, В. Брух — секретар.

**
*

Український Спортовий Клюб в Ню Йорку щиро вітає 27 Зїзд Організації Державного Відродження України та бажає успіхів в праці для добра України.

Зі спортовим привітом: Степан Качмарський, заступник голови; Любомира Савицька — секретар.

**
*

Головна Управа Об'єднання кол. Вояків УПА в США складає свій щирий привіт Хвальній Президії та Шановним Делегатам і Учасникам Двадцять Сьомого З'їзду і бажає найкращих успіхів у нарадах.

Хай високий ідеал Вашої Організації Державного Відродження України просвітлює шлях усіх Ваших починань, а тверде рішення стояти всюди і все на службі визвольної ідеї української нації. Бажаємо якнайкращих успіхів у Ваших нарадах для добра і слави Вашої Організації та всієї української спільноти.

З вояцьким до Вас привітом

За Головну Управу Об'єднання к. Вояків УПА: Іпол. Юр. Лопатинський — голова, Мих. Озимко — секретар.

**
*

Привіти, які були передані усно і про які згадано окремо в цьому числі — не публікаємо. Ідеться про привіти від братніх Союзів і Об'єднання б. Вояків Українців в Америці. Учасники З'їзду тепло вітали Представників цих Органзацій і їх привітання нашій Організації.

ЛИСТ ДО СВІТЛОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЄПИСКОПАТУ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В РИМІ

Лігайтон, Па., 6-го вересня 1965

До
Світлої конференції Єпископату
Української Католицької Церкви
в Римі.

Клонячи свої голови перед маєстатом мученицької смерти за Віру Христову і Нарід Український Великих Митрополитів, Архиєпископів, Єпископів, Духовенства та незлічимих Вірних обидвох Українських Церков на Рідних Землях, учасники Двадцять Сьомого З'їзду Організації Державного Відродження України, діючого на Оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні, Па.. у днях 4 — 6 вересня 1965 р., щиро вітають у вільному світі поворотця із вісімнадцяти-літнього заслання і мученика за Віру Христову і Нарід Український Блаженнішого Кардинала Йосифа Сліпого, Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви у світі, Митрополита Галицького, Архиєпископа Львівського та Єпископа Кам'янця Подільського, як Первоієрархс та найвищого керівника Української Католицької Церкви, та бажають Йому повного успіху у здійсненні Його далекосяжних задумів на Славу Божу і добро Церкви та Народу.

Одночасно учасники З'їзду пересилають свої щирі привітання і всім іншим Ієрархам Української Католицької Церкви у всьому світі, як духовно-релігійним провідникам Українського Народу, та висловлюють Їм свою синівську відданість.

Учасники З'їзду з глибокою радістю вітають однозгідне схвалення нашими Владиками потребу створення Українського Католицького Патріярхату і вірять, що Український Католицький Єпископат в повній єдності та гармонійній співпраці допровадить розпочате діло до його успішного завершення.

Учасники З'їзду враз із усім членством Організації Державного Відродження України у своїх молитвах до Всевишнього благатимуть, щоб дав усім нашим Отцям Собору якнайбільше духових сил і кріпкого здоров'я для праці у Вселенському Соборі на Славу Божу та добро Церкви й Українського Народу.

Просимо ласкаво прийняти вислови нашої синівської відданости й остаємо з традиційним українським християнським привітом

Слава Ісусу Христу!

За Президію З'їзду:
Проф. Д-р Петро Ю. Стерчо
Голова Президії
За Центральну Управу:
Проф. Д-р Богдан Т. Гнатюк
Голова ЦУ ОДВУ

Богдан Боцюрків

РАДЯНСЬКА ЦЕРКОВНА ПОЛІТИКА І ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В УКРАЇНІ 1929-1939

(Продовження)

Реорганізація недобитків УАПЦ у новій церковній організації

Ще заки роз'їхалися домів учасники січневого «Надзвичайного Собору», яким «саморозв'язано» УАПЦ, тут же в Києві, за очевидним дозволом влади створено нове, покищо тимчасове, центральне керівництво для тих «необ'єднаних парафій», що пережили ліквідацію Автокефальної Церкви[1]). В листі харківського Митрополита Івана Павловського до тодішнього представника УАПЦ в Західній Европі, Євгена Бачинського, датованому 25 лютого 1931 р. (і писаному, очевидно, з увагою на цензуру), читаємо:

...Уявіть же собі наші болі і страхи за життя Церкви, коли ми з офіційного повідомлення (sic!) дізнались про використовування п

Денис Квітковський-Квітка

МОЇ МІРКУВАННЯ

Щоб не знала права, що робить ліва.

В цілій серії моїх міркувань я звертав увагу на нездорове явище поділу України на «західну» і «східну». Цей поділ є не тільки формально-правний. але і духовий. Я обстоював і обстоюю думку, що актом соборности 22. 1. 1919 року остаточно об'єднано —історично й формально-правно, всі українські провінції, всі революційні проголошення української державности на різних частинах українських земель, в різних часах — в **одну українську національну державу, в одну Українську Народну Республіку.**

На мої «еретичні» думки відгукнувся... **один - одинокий** галицький патріот, д-р Семен Шевчук, обстоюючи теорію принаймні двох Україн. Для нього існують «дві України, Га-

в нецерковних цілях... Слов'янщина[2]) з новою ненавистю піднялась на нас... Ось мали все загубити... Що робити? Чекати ліквідації ззовні і цим доказати (?), що вся УАПЦ була справді не Церквою?

Помолились Богу, розміркували і вирішили — треба рятувати Церкву. І один порятунок був життьовий і логічний, навіть при обставинах іншого зовнішнього порядку! — Це самоліквідація нецерковної організації УАПЦ. Така була воля Церкви, що скликала Надзвичайний Собор, що і вчинив надзвичайну дію — зліквідував нецерковну організацію (керуючі органи) УАПЦ. То значить зліквідували ВПЦР, ОЦР,духовне керівництво Митрополита та єпископів. Осталися неорганізовані поміж собою, жити і діяти парафії, їх керуючі парафіяльні органи ПЦР та священослужителі. Не розпорядженням, як Ви пишете[4]), Комуністичного Уряду, а сама Церква, рятуючи себе від загибельної для неї нецерковности, зліквідувала УАПЦ.

Що далі? Для всіх було ясним — треба зібрати українські парафії знову в-одно і утворити нову церковну організацію. І зараз, після закінчення праці Надзвичайного Собору, склалась ініціятивна група (ВУЦТОК), повідомила про заходи по отворенню нової церковної організації ще присутніх у Києві членів Собору. а через них і всю Церкву. І члени Собору і, пізніше листовно, вся Церква виявила волю до поєднання українських парафій в свою окрему, то значить і автокефальну, як і інші Православні Церкви... Православну Українську Церкву (УПЦ).

Завданням ВУЦТОК-у поєднати українські парафії і їх священослужителів в УПЦ. Скликати єпархіяльно організаційні збори для обрання єпархіяльних єпископів та ЄЦР. Скликання Всеукраїнського Собору для вироблення й затвердження канонів, наказів і статуту УПЦ, обрання Митрополита та Всеукраїнської Церковної Ради (ВУЦР). Разом з тим ВУЦТОК мав бути до часу скликання Собору керуючим органом парафій УПЦ. Уряд дозволив працю ВУЦТОК-у, скликання Єпархіяльних Зборів та Собору УПЦ.

Так створений Всеукраїнський Церковний Тимчасовий Організаційний Комітет (з осідком у Харкові,, на чолі з Архиеп. І. Павловським та прот. Д. Любичем, як секретарем[6]), не дожидаючи однак ні єпархіяльних зборів ні Собору, поспішив вже 9 червня 1930 р. видати своє послання «До побожних парафіян і вірних Святої Православної Української Церкви», в якому **передрішено** як справи канонів та організації, так і політичної плятформи УПЦ, яка не могла не поставити під сумнів «аполітичність» нової організації, що мала замінити «нецерковну» УАПЦ. В посланні читаємо:

...З волі Божої, 29-30 січня[7]), 1930 року ухвалою Надзвичайного Собору, зліквідована Українська Автокефальна Православна Церква. Залишилися парафії, священослужителі, побожні віруючі, але з а л и ш и л и с я без к е р і в н и ц т в а, без об'єднання і навіть без об'єднуючої їх назви... За цей час частина з них... розгубилась...[8]). Але ми, що маємо властиві лише нам... погляди й звичаї церковного життя, як от — соборно посвячений білий єпископат, вживання української мови в богослуженнях і т. ін., повинні жити поєднавшись в свою окрему, то значить і автокефальну... Святу Православну Українську Церкву...

Церква наша матиме й свої власні ознаки, а саме:

УПЦ відмежовуватиме себе від рабської підлеглости тим канонам, які... зараз втратили життьове значення.

УПЦ, йдучи до звершенства, залишатиме за собою право творити нові форми життя для розбитку церкви й збереже: соборно висвячений білий єпископат, шлюбний стан священства, позацерковний цивільний одяг і т. ін.

Українська Православна Церква, як складова частина вселюдської Христової Церкви, прийматиме до свого складу віруючих без різниці *національної,* але з огляду на те, що в неї увійдуть переважно українці, вона вживатиме за богослуженням українську мову, як засіб для засвоєння істин Христового навчання... *Отже, хто шукає й шукатиме в нашій церкві діла піднесення не релігійної, а національної свідомости, нехай відкине ці шукання, бо то діло не*

лицька (ЗУНР) і Наддніпрянська (УНР) (Див. «Самостійна Україна», число 3 (193) за місяць березень, 1965 р.).

Д-р С. Шевчук пише, м. ін., таке: «Я уважав, що Ваші (мої, Д. К.) міркування дійсно «еретичні» і що вони можуть стати в обставинах нинішнього часу навіть шкідливими для нашого молодого покоління, яке з власного досвіду не багато знає про перебіг наших визвольних змагань в 1918 - 20 роках, або з опису тих подій самоустилізованими (!) істориками.» І далі пише д-р С. Шевчук: «Ми, галичани, без виїмку святкуємо це свято і святкувати його будемо навіть тоді, як відзискаємо свою незалежну державу.» І далі: «А якщо Ви бажаєте знати», читаємо далі, «скільки ми маємо зараз Україн, то я Вам скажу сьогодні на цім місці, маємо три; а то Українську Народню Республіку над Дніпром; Західню Українську Республіку з Буковиною, яку ми(!) називаємо популярно Галицькою Державою, і Карпатську Україну».

Отож , пане д-ре С. Шевчук, скільки маємо Україн: дві, чи три, чи може чотири?... Бо в тій самій статті Ви переконуєте мене - очевидно, з очима зверненими на «наше молоде покоління»! - в одному місці, що маємо дві України (Галицьку і Наддніпрянську), а в іншому, що три (УНР над Дніпром,ЗУНР (з Буковиною!) - (популярно) Галицька Держава, і Карпатська Україна (?!). Читаючи Ваше твердження, мовляв, ми маємо три, цебто дві України, я пригадав такий «випадок» ще зо шкільної лавки: **Професор** питає учня:« Котрі є чотири апостоли?**Учень:** Чотири апостоли є три: Марко і Матвій...

Я думаю, що«молоде покоління», для якого Ви хочете дати «чисту історичну правду», буде дуже вдячне Вам за таке «історичне» пояснення: «Це не є, однак, ніяке нещастя (три, цебто дві держави — Д. К.). Німецький нарід має також три республіки: Австрійську республіку, Східню німецьку — під владою большевиків і Західню німецьку. Всім їм поводиться добре. Англійці мають також три держави: матірну англійську державу в Європі, З'єдинені Держави Північної Америки і Канаду, поводиться їм усім досконало». Чи не є це дійсно «історичне» пояснення і заспокоєння нашої молоді?...

церковне, а громадське, державне. Або хто захоче використати нашу Церкву для культивування національної ворожнечі, то нехай знає, що саме це хотіння вороже духові Христової Церкви[9]).

Нав'язуючи до Христової засади «Богові — Боже, кесареві - кесарево», та до вчення Апостола Павла про божественне походження всякої власти, Послання ВУЦТОК-у заявляло:

Виконуючи добросумлінно, як личить християнам, всі розпорядження Державного Радянського уряду, Українська Православна Церква дбатиме, щоби з словами про лояльне і навіть сприятливе ставлення (до) всіх добрих і творчих заходів Державної Радянської Влади, що проголосили всі церкви на Україні існуючі, не розходилась (практика)... На жаль і історія УАПЦ свідчить, що можна не один раз деклярувати цілковиту лояльність, а припускати в церкві діяння антидержавні, антирадянські. На жаль, такою була УАПЦ за Митрополита Василя Липківського, такою ж вона зосталась і за часи митрополітанства Миколая Борецького...
Отже, хто захоче понести до нашої церкви свої антирадянські погляди, хто захоче знайти в нашій церкві співчуття до своїх контрреволюційних настроїв, нехай знає, що він несе в церкву погляди і настрої, для неї чужі і до християнських поглядів ворожі.

Щодо внутрішньої організації свого управління, Українська Православна Церква буде додержуватися принципу самоврядування[10]), властивого всій Православній Церкві.

Але стверджує Послання ВУЦТОК-у, організаційна схема УПЦ мусить «зразу запобігти перетворенню самоврядування в сваволю окремих членів Церкви і забезпечити дійсно керівну ролю Митрополитові й Єпископам, особливо в справі поставлення на служіння і визначення місця праці священослужителів...»

НОТАТКИ

1. За офіційними даними Всеукраїнської Церковної Ради, пересланими закордон весною 1931 р., в Українській Православній Церкві мало тоді нараховуватись коло 800 парафій, отже біля двох третин стану з 1927 р. (гл. Еклезія, ч. 37, 27 квітня 1931 р., ст. 1.) За інформаціями Митр. Липківського лише «коло 300» українських парафій пережили ліквідацію УАПЦ (Історія УПЦ, ст. 173). Не виключене, що з «леґалізацією» УПЦ певна частина парафій, що перейшли були в юрисдикцію інших центрів, зокр. патріяршої («тихонівської») церкви, повернулась до УПЦ.

2. Термін «слов'янщина» вживався в кругах УАПЦ по відношенні як до патріяршої, так і обновленської церкви, які вживали в богослужбах церковно-слов'янську мову. Закиди проти УАПЦ в «петлюрівщині», обі «слов'нські» церкви висували ще від початку 20-их рр. Із «самоліквідацією» УАПЦ, злорадна стаття з того приводу появилася у обновленському журналі «Вестник Св. Синода Православных Церквей в СССР.»

4. Тут мовиться про поміщене Є. Бачинським в Еклезії звідомлення про ліквідацію УАПЦ.

7. Цікаво, що в опублікованих у Вістях інформаціях (6. II. 1930) говориться про відбуття «Собору» в днях 28-29. I. 1930 р.

8. Тобто перейшли під юрисдикцію інших церковних угрупувань (*«тихонівської» церкви, «обновленців» та «булдовців» —груп єп. Феофіла Булдовського).*

9. Оригінал в архіві Арх. Бачинського.

10. Слово «соборноправности» перекреслено в оригіналі.

11. В листі пишеться: «Причиною до ліквідації стало те, що організація Церкви (як про це ясно засвідчили керівники і активні працівники УАПЦ на суд. процесі: В. Чехівський, К. Товкач і ін.) порушила чинне законодавство Республіки: поставила перед собою нецерковні цілі і стала знаряддям політичних угрупувань, а те значить, фактично уже перестала бути церковною організацією...» (Архів Арх. Є. Бачинського).

Але, в дійсності, скільки маємо України? Я мав завжди клопіт з математикою, ще з серсдньошкільної лавки, але бачу, що сьогодні я гірший в цій ділянці, як будьколи дотепер. Один мій приятель — математик — твердив мені, що він може науково доказати, що один раз три є два. Може й д-р С. Шевчук користується цією «вищою» математикою. От, на мій запит, як він ставиться до «Акту 30 червня 1941 р.», п.др. С. Шевчук пише докладно таке в цитованому уже числі «Самостійної України»: «Сьогодні з перспективи часу для мене ясно, що **Бандера і Стецько впали жертвою хитрого німецького підступу,** який продумав і урядив хтось з поміж німецьких військових старшин високого ступня, не виключаючи, що в цій справі замачало руки «ґестапо». І далі: ... я не маю можливости фантазувати на тему «Як я ставлюся до проголошення Держави дня 30 червня 1941 року». Цього не можу зробити тому, бо не можна ставитися **до чогось, що реально не заіснувало.** (Підкреслення мої. — Д. К.).

Це так писала права рука д-ра С. Шевчука, в «Самостійній Україні». Сіва рука, щоб не знала права, написала, м. ін., таке в «Гомоні України» від 26 червня 1965 року про те **щось** («Про Акт 30 червня 1941 р.») **що реально не заіснувало»:** «Я не політик, але розглядаючи справу «Акту» Стецька з 30 червня 1941 р. відкритими очима і при помочі здорового розуму, мушу сказати, мо «Акт» цей був позитивним чином для наших визвольних змагань, і що націоналістична група Бандери не могла інакше поступити, як поступила». Не ясно? Щось, «що реально не заіснувало», було «позитивним чином»...

«Чому цей «Акт» (що «не заіснував реально») був позитивним? — питає реторично пан доктор. І ведповідає: «Тому, бо він був продовженням боротьби **за волю Галицької землі»** (підкреслення моє. — Д.К.

Пан д-р С. Шевчук пише в «Гомоні України», що він заявив мені, «що вправді дня 30 червня 1941 року проголосив Я. Стецько створення чи відновлення незалежної Української Держави (чит. Галицької, Д. К.), але я не

можу до цього акту ніяк «ставитися» бо фактично по цьому проголошенні **не заіснувала** (підкреслення моє — Д.К.), ані створена, ані відновлена Українська Держава. Не постала вона тому, бо вже 30.6.41 року маршувала на Схід проти большевиків через Галицьку Землю мільйонова німецька армія, з тисячами танків та літаків, — а **тому протиставитися цій армії в її запіллі та** творити вільну державу з усіма її державними атрибутами у **нас, галичан,** чи там у **галицьких націоналістів** не було відповідних сил». Так пише д-р С. Шевчук у « Гомоні України».

Ніяк не розберу ані математики, ані логіки «створення» «реально незаіснованої держави» і «позитивних наслідків» «Акту», про який, пише д-р Шевчук, «перший раз почув від мене». Пише д-р С. Шевчук в цитованому числі «Самостійної України» дослівно: «В кожному разі я ніколи не чув, що «створене українське правління дня 30 червня 1941 р.» (лапки д-ра Шевчука — Д. К.) як це Ви (цебто я — Д. К.) твердите, в якийбудь спосіб свою діяльність публічно проявляло». Проте в «Гомоні України» від 24 червня 1965 р. цей самий доктор широко розводиться над наслідками цього «Акту» «для наших визвольних змагань».

Пише він: «Якщо неґативні (наслідки), то тим самим добре зробила друга група націоналістів під проводом інж. А. Мельника, яка не відозвалася до німців, нових наїздників на українську землю, — ні одним словом, але покірно та на команду німців (?) одягнула на себе німецькі шинелі і пішла з німецькою армією на Україну в характері перекладачів «товмачів». Отож це мав би бути **неґативний** наслідок «Акту» «для наших визвольних змагань». Чи вірно цитую, докторе? Я гадаю, що так.

А якщо так, то мені пригадується ще одна «історія» з шкільної лавки. Учитель викликає учня Семена й питає його: Що ти знаєш про слоня? А учень, який не вспів вивчити лекцію про слоня, але за те знав прекрасно про блоху, без надуми відповів:«Слон є багато менший від блохи, яка...» і тут сказав усе, що знав про блоху й нічого про слона. Щоб дістатися на сторінки «Гомону України» треба було проїхатися по «мельниківцях», без огляду на те, чи те, що він пише про них, є будь-яким «наслідком» «Акту»...

Позитив «Акту», за словами д-ра С. Шевчука, це — крім «продовження боротьби за волю Галицької Землі» — героїзм «провідників українців, які так багато на протязі 23-ох літ тормозилися з Польщею за волю **своєї** України»... «Тому кожний може собі думати про «Акт» Я. Стецька і Ст. Бандери — що хоче. Може його навіть назвати «божевільним», — але кожний мусить додати, що це божевілля було героїчним і конечним». Не гарно? Не поетично? Гітлер, пише далі д-р Семен Шевчук, «не доцінював української проблеми. Він казав інтернувати провідників «Акту» 30 червня 1941 р. і не погодився на відновлення Української Держави (Галицької? — Д. К.), яку **цісарська Німеччина визнала незалежною і суверенною 9 лютого 1918 року, договором у Берестї Литовському.** (Підкреслення мої — Д. К.). І тому такий трагічний кінець для Гітлера: «Через це Гітлер **втратив цінного союзника** (підкреслення моє — Д. К.) у війні з Москвою, в результаті чого програв другу світову війну і наложив сам на себе руку».

Я думаю, що наша молодь, для якої пише «правдиву історію» д-р С. Шевчук, не потребує коментарів. Скажу тільки, що поминаючи всі інші моменти, д-р С. Шевчук виявляє себе неперевершеним «цісарським» підданим і галицьким патріотом в розумінні, що для нього Україна, українська держава — це виключно Галицька волость. Доборолась Україна від дня проголошення соборности в дні 22 січня 1919 року.

Цікаво і знаменно, що редакція «Гомону України» повністю годиться з думками — «історичними» думками — д-ра Семена Шевчука. Вона в замітці «Від Редакції» дослівно пише. «Радо містимо статтю знаного й заслуженого сеньора українських правників — оборонця українських політичних в'язнів на західних українських землях на тему «Акту» 30 червня 1941 р. Редакція тільки не годиться з д-ром Шевчуком в тому, що, мовляв, цей «Акт» відновляв тільки Галицьку державу». «Акт було проголошено у Львові», читаємо далі в редакційному коментарі, «але в ньому було зазначено, що Державне Правління, створене «Актом», передасть владу урядові Соборної України, що мав постати в Києві». Що Ви на це, докторе? Хто говорить «історичну» правду? І до «Гомону України» запит: Чи, згідно з теорією д-ра Шевчука, не був «Акт» мертвонародженою дитиною? Він виразно пише, що «проголошена» держава «не заіснувала». Не «заіснувала», не постала вона тому, «бо вже 30.6. 1941 р. маршувала на Схід... мільйонова німецька армія... а тому протиставитися цій армії... у нас, галичан, чи там галицьких націоналістів — не було відповідних сил». Ви не заперечуєте цієї тези д-ра Шевчука. Тому як можливо «визнавати» і «святкувати» щось, що «не заіснувало», «не постало»?!

Ви також не заперечуєте тези щодо причини «не постання» «відновленої Української Держави» — страх перед мільйоновою німецькою армією. Якщо так, то пощо було «проголошува-

ти» щось, про що ті, що проголошували, знали **того самого дня,** що воно не може «постати»? І ще одно: Якщо дійсно страх чи свідомість «браку відповідних сил у нас, галичан, чи там у галицьких націоналістів», як це формулює д-р Шевчук, протиставитися німцям і зробити, щоб «відновлена Українська Держава» — «постала», то чому не запрошено до співпраці українців з-поза Галичини?

Але найважливіше: Чи, на думку редакції «Гомону України», ми були б сьогодні свідками й учасниками Християнства, якщоб визнавці Науки Христа були завагалися й не виступили проти чи не найбільшої і найсильнішої дотепер імперії світу — і перемогли її не числом, але величчю науки й силою віри?! Історія має багато більше прикладів для того, що в світі перемагає не сила числа, але сила ідеї вірних

***

Д-р Ол. Марітчак в статті «Акт 30-го червня 1941 року» (див. «Вільне Слово», Торонто 10 липня 1965 р.) пише, що дня 30 червня 1941 р дійсно «проголошено» «акт відновлення української державности». «Після цього акту», пише д-р Ол. Марітчак, «Ярослав Стецько зорганізував Українське Державне Правління... Несподіванкою для мене було назначення мене на голову Львівського Обласного Управління. «... після намов я рішився обняти це становище, маючи на увазі добро української справи», хоч дехто думав, «що мені грозить арештування німцями». Далі пише д-р Марітчак: **«Я повідомив про назначення** мене головою Львівського Обласного Управління **тодішнього коменданта німецького фронту і на диво одержав я від нього одобрення обняття мною Львівського Обласного Управління».** (Підкреслення мої — Д. К.).

Я знову не розумію. Бо ніби як то: 30 червня 1941 року «проголошено» «акт відновлення української **державности»;** зараз таки Ярослав Стецько зорганізував **Українське Державне** (підкреслення мої — Д. К.) Правління і назначив, м. ін. номінаціями, д-ра Ол. Марітчака головою Львівського Обласного Управління; д-р О. Марітчак **повідомляє про свою номінацію німецького генерала** «і на диво», пише д-р Марітчак, **«одержав я від нього одобрення обняття** мною Львівського Обласного Управління» (підкреслення мої — Д. К.). Тому знову: «заіснувала» чи не «заіснувала» українська **держава 1941 р.?** Мабуть ні, бо якщо генерал чужої армії на українській землі має затверджувати номінації Українського Державного Правління, то яка це держава? Д-р С. Шевчук таки ближче правди з твердженням, що «проголошене» «не заіснувало».

Але це не кінець історії акту 30-го червня в насвітленні д-ра О. Марітчака, колишнього видатного адвоката й професора міжнародного права. Він оповідає далі, що очолюване ним ЛОУ почало працю на повну пару, «прийшли привіти від многих повітових управлінь»; далі «Управа ЛОУ зорганізувала повітові староства, при чому **Львівське Староство обняв д-р Семен Шевчук».** (Підкреслення моє — Д. К.). І все йшло гарно аж до 1-го серпня 1941 р. «коли то прибув до Львова губернатор Франк і проголосив прилучення Східної Галичини до Генералгубернаторства в Кракові... Після різних перипетій **німці створили для Української Управи Галичини ліквідаційну комісію під моїм проводом»,** пише дослівно д-р О. Марітчак. (Усі підкреслення мої — Д. К.).

Не цікаво й знаменно? На протязі кількох тижнів, д-р Ол. Марітчак пише, що він був рівночасно **Головою Львівського Обласного Управління,** назначений на цей пост **Українським Державним Правлінням і Головою Ліквідаційної Комісії** цього ж ЛОУ, назначений на цей пост **німецькою окупаційною владою!!!** Тут коментарів непотрібно.

Цікаво також, що д-р С. Шевчук, за словами д-ра О. Марітчака був головою Львівського староства в ЛОУ, яке покликав до життя, знову ж за словами д-ра Марітчака, Я. Стецько, голова Українського Державного Правління. Цікаво тому, бо д-р С. Шевчук твердить у згаданому числі «Самостійної України»: мовляв, він «перший раз почув від... мене, що дня 30 червня 1941 р. «створено вільне Українське Правління». Д-р С. Шевчук пише там дослівно ще і таке: «я **ніколи не чув,** що «створене українське правління дня 30 червня 1941 р.» (лапки д-ра Шевчука — Д. К.), як це Ви (цебто я — Д. К.) твердите, в якийнебудь спосіб свою діяльність публічно проявляло». Бути головою Львівського староства, в системі Українського Державного Правління — це напевно «публічний прояв» діяльности Правління. Чи д-р Ол. Марітчак, назначивши Вас головою Львівського Староства, не зрадив Вам, що свій пост Ви виконуєте з рамени та в імені Українського Державного Правління? Як то дійсно було, пане меценасе?!

ЗНАЙОМТЕСЯ З НАШИМИ НАУКОВЦЯМИ

ДАНИЛО ЗАБОЛОТНИЙ
(1866 — 1929)

Іван Розгін

Академік Данило Заболотний належить до плеяди українських вчених, що залишили по собі велику наукову спадщину; але що найважливіше: він увійшов в історію української і світової науки як український вчений, як український громадський діяч, і навіть політичний діяч. Усе своє життя він щороку приїздив до рідного села Чоботарки, щоб тут, серед української стихії, в колі ближчої і дальшої рідні — перебути якийсь час, відпочити духом і тілом, та наснажитися отією національною силою, що тримала його при житті. В селі він брав активну участь в громадському житті. Як лікар давав медичну поміч або добру раду хворим, читав популярні лекції для своїх співгромадян, брав участь в родинних та громадських оказіях. В теплі вечорі, «на дубах» біля хати, де завжди збиралися охочі послухати свого вченого земляка, згадував про минуле, співчував, потішав та підтримував морально в сучасному трагічному стані.

В наступному році буде сто років з дня народження Данила Заболотного і ми сподіваємося, що УВАН та Лікарське Об'єднання відповідно відзначать цю дату. УВАН як колишнього Президента УАН, а Лікарське товариство — як визначного українського епідеміолога, лікаря, вченого.

***

Народився Данило Заболотний 28 грудня 1866 року, в селі Чоботарці (тепер с. Заболотне) на Поділлі. Батьки були бідні селяни, і якби не щасливий збіг обставин — не був би Д. Заболотний не тільки вченим, а навіть середньої руки культурним діячем. Дитячі роки пройшли в рідному селі. Навчаючись грамоти в початковій школі, Д. Заболотний виявив надзвичайні здібності до науки. Місцевий учитель школи і місцевий священик як учитель релігії звернули увагу на здібності учня і умовили батьків віддати хлопця до середньої школи. Вони ж обіцяли якусь скромну матеріяльну допомогу учневі на перших порах навчання. Отож, дякуючи такому випадкові та матеріяльній допомозі учителя і священика, Д. Заболотний вступив до гімназії в Одесі, яку закінчив в 1885 році.Навчаючись в гімназії. Д.Заболотний почав заробляти на прожиття, як тоді найбільше практикувалось - приватними лекціями в заможних родинах, або підготовкою малоздібних учнів. Після матури, чи як тоді називали — атестату зрілости — Д. Заболотний вступив на математично - природничий факультет Одеського університету, який успішно закінчив в 1891 році. Мабуть, здобутий фах не задовольняв його, бо він відразу, після закінчення університету в Одесі вписався на медичний факультет Київського університету, який також успішно закінчив в 1894 році. Перебуваючи студентом в Одесі, працював у новозаснованій І. Мечніковим Бактеріологічній станції, де виконав свої перші наукові праці, на теми **«Мікроби снігу»,** та **«Спроби імунізації ховрахів проти холери».** Студентом (в Одесі і Києві) брав участь в національно - революційному русі, в так званих «Драгоманівських гуртках», зазнав поліційних переслідувань, над ним увесь час висіло «політичне неблагонадійство», як і на більшості українських діячів того часу.

Закінчивши медичну освіту Д. Заболотний в 1894-1895 рр. працював лікарем на Поділлі; в 1896-1897 рр. — лікарем у військовому шпиталі в Києві; в 1898 професором Жіночого медичного інституту в Петербурзі (пізніше, до 1928 року — І-го Ленінградського медичного інституту); в 1924-1928 рр. — професором Військово-медичної академії в Ленінграді; з 1929 року — директором Інституту мікробіології і епідеміології АН УРСР, що був ним заснований.

Наукові праці і наукова діяльність Д. Заболотного

Наукова діяльність Д. Заболотного надзвичайно широка діяпазоном та ефективна наслідками. За свого життя він опублікував багато праць, кілька підручників, в тому перший підручник з епідеміології і перший підручник українською мовою з мікробіології. Він також був першим організатором катедри мікробіології, творцем нової науки «Епідеміології», з його ініціятиви організовано Міжнародне товариство мікробіологів.

Починаючи з 1897 року Д. Заболотний брав участь в експедиціях для поборювання чуми і холери. В 1897 році він в експедиції, очолюваній В. Високовичем, вивчав чуму в Індії (Бомбеї) і Аравії. В наступні роки уже сам керував

експедиціями для поборювання чуми в Монголії, Китаї (пустелі Гобі), на Забайкаллі, в Ірані, Месопотамії, знову в Монголії, в Киргизьких степах, на Поволжі, Туркестані. Брав особисту участь у боротьбі з епідемією чуми в Шотляндії. З доповідями, присвяченими проблемам чуми, виступав на міжнародних Конґресах: в Мукдені 1911 року і в Парижі 1912 року.

Наукові праці Д. Заболотного присвячені головним чином трьом інфекційним хворобам людей: чумі, холері і пранцям (сифіліс). Важливо тут підкреслити, що зібрані в експедиціях матеріяли він розробляв у Парижі, в інституті Пастера. Очевидно, що в ці часи в колишній Росії не було відповідних умов для таких складних досліджень. Отже, в Парижі він на мавпах встановив, що легенева й бубонна форми чуми є одне і те саме захворювання. Він також перший в світі встановив природну очаговість чуми, і що носіями її є дикі гризуни — тарбагани, ховрахи, пацюки та інші гризуни. Вивчав він також переносників інфекції, встановив шляхи передачі обох форм чуми.

Проводячи протягом багатьох років практичну боротьбу з чумою і науково-дослідну працю, спрямовану на виявлення і знешкодження збудника її, Д. Заболотний проявив себе великим гуманістом, безстрашним ученим, людиною, що готова повсякчас своє життя віддати в ім'я добра людей, в ім'я науки. Працюючи над методами виготовлення протичумної сироватки і випробовуючи різноманітні способи її поліпшення, він в Монголії сам захворів на чуму і врятувався лише винайденою ним самим протичумною сироваткою.

Вивчаючи холеру, Д. Заболотний, щоб ствердити ефективність імунізації шляхом приймання через рот вбитої вакцини, ще в 1893 році, разом із І. Савченком, здійснив небезпечний експеримент на собі. Випив живу холерну культуру після попередньої вакцинації. Захворювання не виникло, хоч ляобраторні тварини, що були під паралельним досвідом, всі загинули. Дуже важливими винаходами Д. Заболотного в результаті вивчення проблеми поборювання холери були — встановлення, що збудник пропадає в ґрунті (досвід був на полях зрошення біля Одеси), і що здорова людина може бути носієм холерних вібріонів. Це відкриття відограло велику ролю в боротьбі з епідеміями холери у всіх країнах світу.

Важливе місце в науковій спадщині Д. Заболотного посідають дослідження пранців (сифілісу). Цій проблемі він присвятив свою дисертацію в 1909 році. Він перший, ще перед Ф. Шаудіном та Е. Гофманом — знайшов справжнього збудника пранців — так звану «бліду спірохету». Крім того, він простежив перебіг пранців, з'ясував місця перебування збудника в організмі, вивчив властивості й цикл розвитку збудника, опрацював серологічні реакції, за допомогою яких тепер виявляють захворювання. Він же успішно використав мавп-павіянів для експериментування із збудником пранців. Наукові праці Д. Заболотного з пранцями не тільки клясичні, але й перші в історії науки. Він поклав початок експериментальному вивченню цієї недуги і тим дав можливість спостерігати увесь складний процес захворювання в ляобраторних умовах, від початку зараження аж до третьої стадії. В своїй праці «Сифіліс, його патогенеза та етіологія» він не лише підсумував свої багаторічні досліди, а що важливо, висловив низку припущень, що були доведені згодом, або точніше тепер, завдяки електронній мікроскопії.

Поряд із названими тут проблемами Д. Заболотний розробляв актуальні проблеми з інших ділянок інфекційних захворювань та їх епідеміологій. Він працював над газовою ґанґреною, дифтерією, черевним та висипним тифом, дизентерією, малярією, ґрипом та іншими. Всього Д. Заболотний опублікував понад 600 праць, в тому 130 науково-дослідчих.

Наукову діяльнсть Д. Заболотний успішно поєднував із громадською і політичною. Як ми уже згадували, він студентом брав участь в національному революційному рухові. Під час першої світової війни — організував боротьбу з епідеміями на Галицькому і Кавказькому фронтах не тільки серед війська, але й серед цивільного населення. В часи визвольної боротьби не був пасивний, брав участь в організації охорони здоров'я, був учасником державної політичної наради 27 вересня 1919 року в Кам'янці Подільському.

Після окупації України і переїзду Д. Заболотного до Києва, на стале життя, він був обраний Президентом УАН, членом Міської Ради, членом Вченої Ради Комісаріяту охорони здоров'я. Він вільно володів майже всіма европейськими мовами, періодично працював в Інституті Пастера у Франції та Інституті Коха в Німеччині. Бувши обраний Президентом УАН, він за короткий час, всього трохи більше року — багато зробив для реорганізації Академії. Можна твердити, що він був першим Президентом УАН, бо В. Вернадський, М. Василенко, О. Левицький і В. Лепський, бувши до нього кожний дуже короткий час, не мали доброї нагоди ні на реорганізацію, ні на ширші пляни для УАН. Лише Д. Заболотний скористався з того, що одночасно із згодою на обрання Президен-

том — він поставив вимогу створити відповідні умови для розвитку УАН. Завдяки йому був реорганізований Другий відділ (фізико-математичний) в той спосіб, що усамостійнено біологічні науки, а медичний цикль — був поставлений на належну височінь. Був створений під його керівництвом Інститут мікробіології і епідеміології, що тепер носить ім'я Заболотного, Інститут патологічної морфології, що його очолив академік Мельніков Разведенков, Комісію для вивчення проблем патології, що її очолив проф. П. Кучеренко та інші.

Помер Д. Заболотний 15 грудня 1929 року і згідно його заповіту — похований в рідному селі, поруч його дружини. На надгробку зроблено такий напис: «Тут поховано тіло померлого президента Всеукраїнської Академії Наук, академіка Данила Кириловича Заболотного, селянина села Чоботарки».

Література:

1. Громашевський Л., Д. К. Заболотний — «Врачебное дело» 1930. ч. 1.
2. Стражеско Н., Д. К. Заболотний. Воспоминанія. «Врачебное дело». 1950, ч. 1.
3. Марчук П., Пам'яті Академіка Д. Заболотного. Вісті АН СРСР. ч. 12. 1954.
4. Розгін Іван. Академік Д. Заболотний. «Нові Дні». 1955.
5. Розгін Іван. Доповідь на спільних зборах НТШ Америки і Канади 8-10 жовтня 1955 р.
6. Дроботько В., Данило Кирилович Заболотний. Київ, 1958.
7. Балай В., Переможці невидимих. Москва, 1959.
8. Відповідні гасла: ЕУ, УРЕ, БМЕ і БСЕ.

Ген. Микола Капустянський

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА НОВОМУ ШЛЯХУ

Ми, українці, не завжди вміємо цінити ті скарби, якими розпоряджаємо. До таких, не завжди і не всюди оцінених скарбів належить Український Вільний Університет у Мюнхені. З численного ряду різнонаціональних еміґраційних спільнот, що опинилися на Заході, ніяка не спромоглася створити чи вдержати свого національного університету. Створення УВУ є великою заслугою еміґраційного покоління 20-их років. Не меншою заслугою нинішних професорів є те, що вони університет не лише втримують, але й розвивають його.

Ми, ті, що живемо в Німеччині, а зокрема в Мюнхені, маємо змогу зблизька спостерігати, як останнім часом пожвавилася діяльність Ректорату, Сенату й Професорського Колективу УВУ. Університет став предметом пильної і доброзичливої уваги з боку не лише українців обох віровизнань, церковних ієрархів та української преси, але й культурних урядових німецьких чинників. Це можна було бачити під час урочистого відкриття літніх курсів славістики й українознавства. Це відкриття вшанував своєю присутністю проф. д-р Мюллер, декан філософічного факультету мюнхенського Університету. Ця людина, що під її кермою стоять 180 професорів і доцентів та понад 6000 студентів, знайшла час на участь в урочистості УВУ. А державний секретар Еврін Ляєрбах, визначна політична особистість у німецькому світі, у привітальній промові заявив, що Міністерство Культури Баварії виявить максимальну підтримку університетові.

Це факти, над якими нам треба всім застановитись. Розуміється, шанси УВУ можуть бути тільки тоді повністю реалізовані, коли чужинці переконаються, що вся українська спільнота підтримує УВУ, стоїть міцною лавою за своїм університетом й всеціло дає йому моральну і матеріяльну підтримку.

В ч. 1239 «Українського Слова» з'явилась цікава стаття Ю. Пундика, надихана турботою про долю високого рівня українознавчих студій на еміґрації. Цілком слушно підкреслює автор статті, що єдиним форумом, на якому могли б українські молоді університетські кадри завершувати національний вишкіл, є Український Вільний Університет, найдавніша українська інституція, призначена для цієї цілі.

Автор цеї вартісної статті перебуває на віддалі багатьох тисячів кілометрів від УВУ, тому не дивно, що деякі особливості з нинішнього стану цієї Високої Школи йому не у всьому вдалося правильно відчути. А правильність зрозуміння ситуації щодо УВУ є дуже важливе. Університет здійснює програму своєї перебудови. І в цьому питанні немає зараз поділу на прихильників кількох концепцій. Концепцію відродження авдиторного навчання представляє не лише Ректор проф. д-р Ю. Бойко Його концепцію підтримують однодушно всі професори УВУ, які живуть в Німеччині. До

них приєднуються й професори, які замешкують у Франції. За океаном серед професури УВУ помітно, як ця підтримка зміцнюється. За віднову нормального авдиторного навчання висловилися вже такі авторитети української науки, як проф. д-р О. Оглоблин та проф. д-р Ю. Шевельов. І тепер уже ніщо не може захитати професорів УВУ у їхньому шляхетному намірі. А коли так, то справа наша — помогти їм. Професори свідомі величезних труднощів на їхньому шляху. Їхнім посивілим головам також не чужі почуття скептицизму й самоконтролі. Одначе, коли вони беруть на себе велику відповідальність, то нам треба в суспільній опінії будити повне довір'я до їхніх цінних починів і не ставити справу в площину скептичних роздумів. Навчання в УВУ перестає бути пляном, плян починати реалізуватися.

На сторінках преси з'являться умови прийому до УВУ та розклад для зимового й літніх семестрів.

Перші зголошення на студії вже надійшли,. Чи буде їх багато? На це не можна дати сьогодні повної відповіді. Але УВУ готове працювати з будь-якою кількістю студентів; отже той, хто зголоситься, нічим особисто не ризикує — йому науку забезпечено. Чи будуть фонди? Цілковита відсутність фондів також виключена. Це вже ясно зарисовується з активних відгуків в цьому напрямі з боку зокрема наших церковних достойників та з дотеперішніх заходів, які успішно для наступного року перевів Ректорат. Але чи буде грошей досить? На це сьогодні ще годі дати відповідь. Ректорат невтомно робить заходи, щоб здобути значніші фонди теж з німецьких джерел. Ясно лише одне: недостачу грошей професори готові надолужувати своєю жертвенною працею. І якщо будуть наявні познаки цієї жертвенности, якщо будуть окреслюватися контури важливої праці, то невже українське громадське серце не відгукнеться, невже забракне рідної підтримки, якби не знайшлося більшого фінансового забезпечення праці УВУ в неукраїнських джерелах?

Ю. Пундик висловлює думку про підтримку діяльности УВУ у формі літніх курсів. На це його, очевидно, наштовхує великий успіх літніх курсів цього року. Але цю розв'язку можна було б прийняти як останній та крайній вихід із ситуації. Річ у тому, що УВУ мусить залишитися таки університетом, він має стояти в одним ряді з іншими европейськими університетами. Для цього він має в своїм лоні видатних учених і розпоряджає тими формальними правами габілітації та промоцій, які мають інші повноцінні університети. А справжнім університетом УВУ може залишитися тільки в тому разі, якщо в ньому будуть нормальні форми і норми, зимовий і літній семестри. Кількість студентів не є другорядною справою. Але найважливіше є систематичність викладів, розгорнення програми, університетський рівень навчання. А саме це і лежить в плянах нинішнього ректорату. Однорічне навчання на найвищих семестрах мислиться на ґрунті попередніх студій в інших університетах.

Скільки є тепер молодих українців, що недавно закінчили студії з славістики, з історії Східної Европи, але не мали змоги на всю простудійовану проблематику глянути українськими очима! От для них однорічний курс являє справжню нахідку. Тут вони пізнають метод наукового досліду, познайомляться із взаєминами між Україною та сусідами, на високому щаблі дістануть духовий гарт. Всього цього не можна в належний спосіб осягнути в рамках літнього курсу.

В УВУ йде напружена підготовча праця. Шукається різних можливостей для здійснення чітко окресленого пляну. Ректор змагається за високі стипендії з німецьких джерел для студентів, для молодих професорів, і ці його заходи не виглядають для нас безнадійними, бо їх підтримують впливові німецькі особистості з урядового й наукового світу.

Що залишається нам у цій ситуації — це перш за все дбати про приплив студентів до УВУ,а впарі з тим і про моральну і матеріяльну підтримку всіх його заходів.

Ганна Черінь

ОСТАННІ ДЕСЯТЬ ЛІТ

Переходимо до найслабшої ділянки еміґраційної літератури — драми. В наші дні драматичні твори мали б займати провідне місце в літературі, як це є, з деякими застереженнями, в творчості інших народів, включно із підсовєтською Україною. Театр — найзручніший засіб для ознайомлення із провідними ідеями минулого і сучасности, що разом із знанням дає і розвагу, і відпочинок. Хто не може присвятити кілька днів на прочитання «Гамлета», може його усвідомити за дві години в театрі. Мало хто з пересічних американців читав «Пігмаліон» Бернарда Шов, але більшість бачила «Май фер леді» в театрі чи на кіноекрані. Навіть епічні твори, первісно не призначені для сцени, часто переробляються сучасними сцена-

ристами, часто спотворені до невпізнання; так, наприклад, із Дікенсового «Олівера Твіста» зробили музкомедію, справжній твіст.

Театр і драматичні твори були б дуже потрібні і для українців на еміґрації. Читання щонайменше двома, а часто чотирма і більше мовами дуже перевантажує нас, тож добре було б також і чути живе українське слово зі сцени. Це б навіть сприяло культивуванню чистої літературної лексики, доброї вимови, правильного наголосу. І це так корисно було би для нашої молоді і дітей. Але драматичних творів у нас дуже мало, а ті, що є, або чисто — функціональні, написані для якоїсь спеціяльної, часто тільки локальної, нагоди та ще й на невисокому мистецькому рівні.

Драматургів, таких як Островський у російській літературі чи таких, як Кропивницький, Тобілевич, Микола Куліш чи навіть, на підсовєтській Україні, Олександер Корнійчук, на еміґрації нема. Ще в таборах писав добрі історичні п'єси Сергій Ледянський, а також були дуже популярні п'єси Юрія Косача. Пробував своїх сил у драмі і покійний Іван Багряний, але в нього діялоги були більш схожі на монологи, а дії майже не було. Тепер Ледянський замовк, образившись на невдячне супроти нього еміґраційне суспільство (а кому воно вдячне?!), Юрій Косач плаває «за синім океаном», і про нього навіть не годиться згадувати, на думку тих, що колись його на всі заставки славословили; Багряний відійшов у інший кращий світ, де його напевно більше шанують, ніж то було на цім світі.

Біда ще в тім, що у нас нема театру в розумінні матеріяльному: нема театральних колективів, будинку, всієї потрібної бутафорії, ну, і публіки нема. Бо якби була, така, що принесла б театральному колективові повну касу кожної вистави, то були б і професійні колективи, і будинки, і бутафорія, і драматичні твори. Тому що без перспектив на сценічну виставу письменникові писати драматичні твори не варто; їх навіть до журналів не візьмуть; бо вони незграбно виглядають, і при читанні буває важко розібратися, що хто каже і хто є хто, особливо, коли діялог написаний так, як мусить бути написаний для практичного використання на сцені: коротко і гостро. В друці дуже прикро тратити цілий рядок на одну репліку, таку, як «Ні» або «Умгу», що так добре звучать в дії. А кому потрібно читати в журналі довжелезні ремарки про вигляд і одяг дієвих осіб і про умеблювання сцени!? Як не кажи, те що написано для сцени, в читанні виглядає інакше.

Звичайно ж у нас є театральні колективи, і є вистави. І навіть, як на наші скромні засоби, ці театральні гуртки роблять чудеса. Але здебільшого вони беруть або традиційну п'єсу з доброю репутацією, як «Безталанна», «Пошилися в дурні», або ревію скетчів і різного краму , або ще ефективний перекладний твір як «Еспанська муха» або «Жанна д' Арк». Невипробуваних творів театральні колективи бояться хоч би з тих причин, що специфічні льокальні умови або персональний склад колективу унеможливлюють виставу. Без друкованого примірника важко взагалі нав'язати контакт з автором, а як же видати п'єсу, коли вона пишеться для глядача, а не для читача, і тому шанси є невеликі на те, що книжка розійдеться.

Все ж, не можна сказати, що в нас зовсім немає драматичних творів. Перш за все, при кожнім театральнім колективі є свої «домашні» таланти, що пишуть спеціяльні тексти, розраховані на можливості даної трупи, і часом дуже вдало. Подруге, є багато п'єс і сценічних картин для дітей, переважно на «оказії», цебто, без кінця про Святого Миколая з чортиками і без чортиків, на Шевченківські роковини і на День Матері, Їх щедро постачає «Веселка» і ОПДЛ, але шкільні вихователі й керівники молодечих організацій все ще скаржаться, що такого матеріялу не досить. Про це ще буде згадано у дальших частинах цієї статті, коли ітиме мова про дитячу літературу.

Найвидатніша постать в еміґраційній драматургії знов же таки — жінка: Людмила Коваленко. Гостра і дотепна, вона написала кілька дуже цікавих п'єс, що в 1956 році вийшли окремою збіркою під спільною назвою «В часі й просторі». Збірка складається з п'єс «Домаха», «Ковальчуки», «Приїхали до Америки», «Ксантипа», «Героїня помирає в першім акті» і «Неплятонівський діялог». Спільна риса п'єс Коваленко — в центрі п'єси стоїть сильна жіноча постать. Найхарактерніша із п'єс, мабуть, «Домаха», де в умовах жаху і розгублености 1924-1929 років Домаха лишається стійкою і непохитною, як символ українського жіноцтва. В п'єсі «Ксантипа» Людмила Коваленко відважується вийти наперекір загально-визнаному поняттю про Ксантипу, як сварливу і надокучливу дружину Сократа. Коваленко відстоює арґумент, що Ксантипа була розумна, трудяща і розсудлива, може не менш вартісна, ніж Сократ.

Відчуваючи потребу пожвавлення драматичної творчости, наші громадські організації кілька разів проголошували конкурс на кращу п'єсу. В 1956 році Союз Українських Організацій Австралії проголосив свій конкурс, що

приніс нам такі п'єси, як «Ресторан біля парку» П. Діброви і «Ваші знайомі» Діми.

«Ресторан біля парку» розгортає складну інтриґу із шпигунами, детективами і контр-шпигунами. В цій п'єсі багато мелодраматизму, патосу, крику, плачу і «сильних слів», але п'єса слаба. Мова автора така, що її не слід виводити на сцену («Ну, ну. Прошу вспокоїтись.(Тручає її й вона безсило падає — сідає на канапу і плаче тихо, затуливши хустиною очі. Чернухін сам говорить до телефону»... і т. д.)

На тому ж конкурсі відзначено п'єсу Діми «Ваші знайомі». Діма відома своєю попередньо написаною п'єсою «Пересаджені квіти»,що успішно виставлялась на еміґраційних сценах. Найбільше значення цієї п'єси в тім, що Діма дала нам влучний термін «пересаджені квіти» на означення еміґраційної людини взагалі. Коли почати розбиратися в ботаніці, то, власне, всі квіти **треба** пересаджувати, щоб вони краще росли. Але, звичайно, пізнє пересаджування на чужий, невідповідний для квітів ґрунт, дає травму.

П'єса «Ваші знайомі» досить по-дитячому трактує проблему розходжень між українцями з Наддніпрянщини і галичанами. Дія відбувається в Парижі. В тім самім готелі замешкали дві українські родини: Когущаки, що своє територіяльне походження наголошують словами «йой» і «як ся маєте» — і сім'я Вовків, що понисується такими виразами, як «да» і «хороший». А взагалі, крім цих кількох слів, обидві родини говорять однаковою мовою — мовою Діми. З першої ж зустрічі Когущаки посварилися з Вовками за цих сакраментальних кілька слів. Але їх діти, Данило й Катря, з першої зустрічі знайшли спільну мову. Мораль: батьки! Ваші загумінкові забобони на ваших дітей не діють. Не заважайте їм будувати соборну Україну, хоч би й через кохання. Зрозумівши це, після належної порції непорозумінь і нісенітниць, Когущаки з Вовками помирилися.

Зупинимося на п'єсі А. Юриняка «Справжня наречена», з життя студентської молоді. Треба зауважити, що Юриняк — це літератор поважного віку із довгою журналістичною практикою. Він випустив підручник літературознавства, і від нього можна вимагати принаймні того, чого він вимагає від інших. У Юриняка помітна взагалі орієнтація на молодь і на модерне, хоч і не на крайній «модернізм».

Проте, «Справжня наречена» досить старосвітська. Вже хоч би те, що і в першій дії на сцені їдять (дуже приємно на це глядачеві дивитися! Хоч приходь до театру із сендвічем, та й собі починай розговлятися); і в другій дії їдять, аж два рази. Таж так тільки в Тобілевича було! Тепер вже це не в моді... Або ще розмови із самим собою, або, як їх називають у драмі, монологи. Як не кажи, а поли людина довго сама до себе говорить, а через вікно люди слухають і на вус мотають, то щось воно не гармонує. Якщо Гамлет виголошує монологи, то це ж відбувалося давно-предавно, а подруге, то ж трагедія, а в Юриняка наче б то комедія. Інтрига в цій п'єсі така ж наївна, як у п'єсах Діми: студентський «драмгурток» (термін автора) готує п'єсу, в котрій Віктор грає кохання і так входить в свою ролю, що друзі й знайомі вирішують, що він зрадив свою дійсну наречену. Протягом двох і трьох восьмих частин п'єси Юриняк водить за ніс читача, глядача і персонажів п'єси, а потім у кількох кінцевих рядках розкриває «жарт» і дає завісу. До речі, мовою автор крутить, як циган решетом. Ось пригляньтеся до такого: «**Взуває** похапцем черевики й увімкнув настільну лямпу — стало видніше». Чому в цім реченні одне дієслово в теперішнім часі, а два в минулім? Тому, що Юриняк не знав, як буде теперішній час від «увімкнути». В п'єсі не бракує дивних виразів типу «графін», «непорозуміле обличчя», «Віктор учив свою ролю». А такі неправильні слова недобре виголошувати «во всеуслищаніє» зі сцени.

В «Жіночому світі» за липень-серпень 1961 з'явилася гарна сценічна картина Олександри Копач «На хуторі в Білозерських». П'єска ця, як і належиться, базована на відомих уже фактах із біографії Шевченка, але вона звучить щиро, цікаво і по-новому, особливо там, де ще немає на сцені самого Шевченка. Самий перелік дійових осіб сповнює читача благоговінням: Тарас Шевченко, Куліш, Віктор Забіла, Білозерські... Сценка змальовує епізод, коли Олександра Білозерська вирішила подарувати своє віно Тарасові Шевченкові, щоб він на ті кошти поїхав до Італії, щоб наш поет «ще більше розгорнув свої крила, свій божеський талант для добра України».

Один із конкурсів СФУЖО, уфондований Марусею Бек, заповів змагання на коротку комічну інсценізацію. Премія дісталася... чоловікові, Василеві Софронову-Левицькому, і жюрі звітувало, що конкурс приніс дуже добрі жнива. Поки ще жодна з п'єс не була опублікована, бо СФУЖО запланувало випустити їх окремим збірником.

Наші модерністи з молодшої генерації експериментують також і в драмі. Розглянемо драму Богдана Бойчука «Поламані стежки» (наголовок вже розкриває суть п'єси. В тім і є, що стежки шукання поламано, і на шлях вони не вивели).

Дійові особи, або, як означив автор, «пер-

соніфікації», такі: Він, Ольга, Танечниця і богема (поет, маляр, композитор, гуморист і співак). Дія починається на виставці картин «Його». Серед громадян, що оглядають картини, не розуміючи їх і не полюбляючи, з'являється Танечниця. Вона захоплена «Його» творами і ним самим, бо Його картини «сягають десь на саме дно. І ранять серце, ранять почуття». Звичайно, що така оцінка не могла не спричинити дальшої зустрічі в кав'ярні мистців, де танечниця задемонструвала свій танок пристрасти. «Він» і «вона» спалахнули коханням... Але в героя вже є одна «вона», гарна, але тепер уже звичайна і не причетна до «богеми» Ольга. З милої колись подруги вона тепер перетворилась на перешкоду в новознайденім коханні. Ситуація ускладнюється тим, що в них уже народилась дитина, синок. «Йому» дитина дуже мила, але він не хоче зрозуміти, що, як каже Ольга «дитині треба молока».

Друга дія поглиблює прірву між Ольгою і «Ним». Ольга обвинувачує свого коханого в байдужності і зраді, а «Він» Ольгу — в прозаїчності і егоїзмі.

«Ти зробилася тяжкою. Зваготіла соками плодінь. Тобі чужа душа моя і творчість...»

Мистець прагне волі й незалежности від родини і навіть пропонує любити Ольгу і Танечницю обох, з'єднуючи їх в одну цілість. Проте Ольга не може зрозуміти такої багатогранности і не погоджується. Настає остаточний розрив, що спричинює потім божевілля Ольги і смерть дитини.

Любов з Танечницею також не принесла радости мистцеві. Він тужить і за вогнем бажань, і за «м'яким життям, що пахне ніжністю» - за своїм маленьким сином. Танечниця іде на одчайдушні переговори з Ольгою, щоб забрати від неї дитину. Звичайно, Ольга і чути про таке не хоче. В цій агонічній суперечці дитина й загинула.

Драма кінчається зневірою й риданням. Життєвий конфлікт, типовий не тільки для модерних мистців, а й для модерної людини взагалі, лишається нерозв'язаним вузлом.

Ця драма Богдана Бойчука — твір високої вартости, хоч автор поставлених ним проблем не розв'язав. Та й чи можна їх розв'язати?! Ця п'єса — ніби сучасна версія «Лісової пісні»... Той же вічний конфлікт між дійсністю і мрією, між життям і мистецтвом, між буднями і святом, між болем і насолодою, між матеріялізмом й ідеалізмом... Перо Бойчука загострене, він вмочає його в кров. Він викриває потайні думки і відчування. Зокрема цікаві в цім творі думки про відносини між мистцем і суспільством, дещо відмінні від загальновідомої ідеологічної настанови Нью-Йоркської групи, що до неї Богдан Бойчук належить.

«Ніхто собі не творить! Пощо? Бо найкращий образ той, що в серці, що в уяві; а картина — тільки тінь, слабенька тінь з душі, яку ніхто для себе не малює. Мистецтво починає жити лиш тоді, коли його приймають інші. Я не заперечую, що творення дає духову радість, але, створивши, ми шукаємо людини. Те, що ми зробили, мусить мати значення для когось чи для чогось. Мусить комусь жити.»

Мова Бойчука багата і збагачена. Він добирає слів, уникаючи провінціялізмів і діялектних форм, а також не вводить варваризмів. Ціла п'єса написана римованою прозою, майже білим віршем. Так уже тепер пішло, що вірші починають писатися прозою, а проза віршами.

(Продовження буде)

Лев Биковський

КНИГАРНІ, БІБЛІОТЕКИ, АКАДЕМІЯ

Початковий склад цієї Колеґії у 1918-19 рр., після заснування Української Академії Наук (від 14 листопада 1918 р.) був приблизно такий: 1. В. І Вернадський, академік (35). 2. Проф. А. Ю. Кримський, академік (36) . 3. С. О. Єфремов, академік (37) член колишньої Київської Старої Громади. 4. Проф. Ол. М. Грушевський (38). 5. Приват-доцент В. Ол. Кордт, бібліотекар Київського Університету (39). 6 Учитель гімназії Г. П. Житецький, член кол. Старої Громади в Києві (40). За секретаря став Є. Ю. Перфецький.

Більшість членів Комітету я знав особисто. З А. Ю. Кримським знався ще з 1913 р., з Москви. С. Єфремова знав від 1913-14 рр., коли проїздючи через Київ додому на вакації з Петрограду, заходив до нього з різними дорученнями від петроградських українців. Подивляв тоді його добірну книгозбірню й побоювався, що в дерев'яному домі вона наражена була на пожежну небезпеку. Ол. Грушевського, В. Кордта та Г. Житецького пізнав вже в Києві, працюючи в українському книгарстві. Всі вони (за винятком проф. В. І. Вернадського) знали мене також і назагал відносились прихильно.

Але останні політичні й воєнні події, від 15

листопада 1918 р., аж до приходу в половині грудня 1918 Директорії УНР до Києва, так ме не зайняли, що я не був в стані стежити за поступом організації Національної Б-ки. Щойно в другій половині грудня 1918р. оговтався і пристосувався до нових обставин життя. Тоді почав відвідувати знайомих в новозаснованій Українській Академії Наук (в кол. пансіоні граф. Левашової, на В. Володимирській вул. ч. 54 (та в організаційному осередку Національної Б-ки) в будинку міністерства освіти, на Терещенківській вул., ч. 2).

Згідно статуту Української Академії Наук Національна Б-ка була і на далі самостійною установою, з окремим бюджетом, але при Академії Наук. З приходом Директорії низка установ, заснованих за гетьманських часів, мусіла бути зліквідованою. У тому числі заходами різних «ура-патріотів», або через особисті інтриги, існування Академії Наук, заснованої за гетьманських часів, також було загрожене (33). Сам С. Петлюра (85), буцім то, втрутився в цю справу. Він особисто відвідав Академію, обзнайомився з її складом і діяльністю. Після того Директорія підтвердила існування Академії і були асигновані кошти для дальшої її діяльности. Того роду переходові події внесли деякий заколот у життя Академії та наукових установ, зв'язаних з нею, у тому числі це відбилося й на організації Національної Б-ки.

В половині січня 1919 р. після Є. Ю. Перфецького настав секретарем Тимчасового Комітету Б-ки-А. З. Носов (41). Він скінчив Петроградський Університет, був учнем проф. Хв. К. Вовка і знав мене ще з тих часів, За його зичливою допомогою порозумівся з керівництвом Б-ки в справі праці в ній. Але на перешкоді стояв брак вакансій, бо на початку 1919 р., ізза браку коштів, працювало в Б-ці лише двох платних співробітників, під керівництвом згаданого підстаршого бібліотекаря А. З. Носова, який був одночасно й секретарем Комітету. Отже персонал Б-ки, разом з членами Комітету, числив тоді тільки 8-9 осіб. Їм у вільних годинах помагала горстка ентузіястів з поміж студіюючої молоді. В порозумінні з А. З. Носовим, Г. Н. Житецьким, який під той час фактично вів провід в організації Б-ки, а згодом також з іншими членами Комітету, я пристав до того гурту безплатних помічників. Поволі втягнувся в бібліотечну працю і згодом, десь від травня 1919 р. коли Б-ка спромоглася вже на п'ять штатних співробітників, я потрапив у те число.

У той спосіб від січня 1919 р. я працював в Національній Б-ці в Києві трьома наворотами, аж до осени 1921р. Спочатку працював в характері позаштатного, а потім штатного співробітника. Поволі авансуючи, під осінь 1921 р. став старшим бібліотекарем, керівником Загального Відділу, Перший період моєї праці в Національній Б-ці тривав до осени 1919 р.

Спочатку вся праця в Б-ці була наставлена на громадження книгозбору та його поточну реєстрацію, згодом інвентаризацію, залишаючи докладніше опрацьовання та каталогізацію на пізніше.

Того роду праця жваво відбувалася, але послідуючі політичні й воєнні події увесь час її гальмували. Серед тодішньої метушні не довелося мені побувати дня 22 січня 1919 р. на публічному святі проголошення на площі Св. Софії універсалу про об'єднання Великої України зі Західньою Україною в одну Соборну Державу.

Натомість наступного дня -23 січня 1919 р. увесь вечір простояв біля входу до оперового театру, в якому відбувалося відкриття Трудового Конґресу. Я не був членом Конґресу, і тому мене не впустили до театру. Замість нарад спостерігав лише прибування членів Конґресу, поміж якими траплялося чимало знайомих. Одночасно наочно бачив і чув довкруги себе аґітацію. що її намагалися провадити, переважно жидівська молодь, серед прибуваючих. Вони спиняли делеґатів перед дверима театру, особливо селян, простих людей та салдатів. Тримаючи за ґудзики шинелі або пальто, палко доказували «буржуазність» Конґресу, пригадували часи Центральної Ради, твердячи, що то було збіговисько поміщиків і капіталістів, повторювали давні бредні про Генеральний Секретаріят як зібрання генералів і тп., доказували, що Коґрес непотрібний, бо він іде проти інтересів працюючих і тп. Але їхні «жертви» мовчки вислуховували всі ті теревені і звільнившись від нахабних аґітаторів, поспішно простували у двері театру. Дивувало мене, що перед театром не було ніякої охорони, яка б проганяла того роду совєтських аґітаторів. Характер Конґресу і його ухвали відомі й не буду на них зупинятися.

Але воєнна завірюха не вгавала. При закінченні праць Трудового Конґресу червона московська армія вже підходила під Київ. Через це в кінці січня - на початку лютого 1919 р. Директорія, уряд і державний апарат мусіли залишити Київ і подались вглиб Правобережжя. На початку лютого 1919 р. червоні москалі зайняли Київ і пробули в ньому майже до кінця серпня 1919 р.

У день їхнього вступу до Києва, 4 лютого 1919 р., я був в якійсь справі, з доручення керівництва Національної Б-ки, в Державному Історичному Музеї, у його консерватора Данила

Щербаківського. (25, І. ст. 51-53 та 112). Ми стояли, розмовляючи біля вікна, й дивилися на московсько-большевицьке військо, яке поволі проїздило вулицею з Печерська на Поділ і як раз тоді порівнялось з Музеєм та Купецьким Садом. Проїздила артилерія. Нужденні коні тягли заболочені гармати зі задками. Біля них йшли обшарпані й збідачені гарматчики. На гарматах лежало різне їхнє вбоге майно. Але деякі гармати були вкриті килимами. зрабованими, очевидно, по дорозі у довколишнього українського населення. Раптом добродій Д. Щербаківський схопив з полиці пляшку горівки й метнувся на вулицю. Через деякий час вернувся задоволений з килимом, що його виміняв у совєтських гарматчиків за горівку. То був якийсь особливий килим, потрібний йому для музейних збірок.

Про Д. Щербаківського як людину залишились у мене найкращі спомини, хоч я з ним мало мав до діла. Про нього як ентузіяста-музейника доводилося чути різні оповідання. Наприклад: одного разу він зустрів на вулиці селянку, яка принесла молоко на продаж. Її підміська ноша була якоюсь особливою, на чому розумівся тільки він як знавець. Негайно з нею умовився, скочив до крамниці, купив звичайний міський жіночий одяг, включно з сорочкою, тут же в підворотті вона роздяглася донага, віддала йому все що мала на собі, вдягла принесене і, отримавши дещо на додачу, понесла молоко далі, а щасливий збирач рідкостей подався з виглядом тріюмфатора до Музею зі своїм надбанням...

З московсько-большевицьким ладом в Києві настали для Академії Наук і Національної Б-ки тяжкі часи. Обидві установи й їхні співробітники стали терпіти від матеріяльних злиднів. Але треба сказати, що ніщо у той час ще не загрожувало існуванню цих установ. Нові господарі, маючи, очевидно, досить інших клопотів, якось не звертали уваги на діяльність Академії і установ при ній. Наявність українських комуністів в складі тодішнього большевицького уряду мало що помагала, навпаки, втд них доводилося зазнати чимало прикростей та гальмування діяльности Академії і Національної Б-ки, хоч формально большевики не заперечували їх існуванню як установ.

Кошторис видатків Національної Б-ки на 1919 рік ще за часів Гетьманату був складений в розмірі 2,069,400 карб.. Дійсний бюджет за першу половину 1919 р. (за час Директорії і большевиків) рівнявся 1,050,000 гривень. У другу половину 1919 р. (за часи: большевиків українців, денікінців і знову большевиків) досяг вже 6,000,000 радянських карб. (в тому й керенських рублів). Інфляція грошей давалася в знаки Б-ці. До того ще й запізнені асигнування з державної скарбниці спричинялися до залягання з платнею співробітникам, витворюючи напівголодне й холодне існування. Але їх ентузіязм та самопосвята в творенні Національної Б-ки втд того не згасали, не дивлячись на те, що чим далі труднощі економічного, політичного і головним чином технічного характеру зростали. Одною з головних перепон в розвою Бібліотеки була невідповідність між інтенсивним громадженням книгозбору і браком приміщення для його переховання та опрацювання, не кажучи вже про книгокористання.

(Продовження буде)

Януш Паєвскі: «Бунчук і шпада»

«З історії воєн польсько-турецьких.» Видання: Бібліотека Історичної Науки». Книжка видана в Польщі минулого року (1964). Тому, що автор відрізняється від інших польських учених об'єктивним поглядом на події, ним описані, дозволю собі навести для прикладу два вийнятки зі згаданого твору. Перший про Роксоляну, а другий про походи козаків на Крим і Туреччину.

РОКСОЛЯНА (стор. 30-32)

«Говорено, що турецьке правління вилонювалося із торгу невільниками. Що так дійсно було — не могло так дуже дивувати в державі, де володаря, пана життя і смерти своїх підданих, називано у власнім їх столичнім городі «Сином невільниці». Султанка, мати падишаха, є з правила українською, чеською або грецькою невільницею. Селім II (1566-1574) — то пів-поляк чи пів-українець. Мегмет III (1595-1603) пів-італієць, Осман II (1613-1621), Мурад IV (1623-1640), Ібрагім I (1640-ру в султанській службі, пальму першенства здобула 1648) і Мустафа II (1695-1703) то пів-греки.

Поміж християнськими бранками, які зробили кар'єру в султанській службі, пальму першенства здобула убога дівчина з руського воєвідства, правдоподібно дочка попа з Рогатина, знана в історії під іменем Роксоляни. Роксоляну, в початках XVI стол. під час одної з-поміж рабівничих виправ, взяли татари в ясир і з батьківської Руси вивезли на торговицю дівчат до Істамбулу. Вона дісталася до султанського палацу, якийсь час пізніше стала фавориткою, потім жінкою, вкінці одинокою жінкою султана Сулеймана Великого. Венецький посол Наваґеро писав про неї- «вона мила, скромна і дуже добре знає натуру султана». Спритом, зручністю в поступованні, «знанням натури» свого мужа і володаря, своїм погідним успосібленням (називано її Радісною Султанкою) потрапила Роксоляна цілковито запанувати над Сулейманом. Могутній монарх не тільки обсипував її преціозами і коштовними дарунками, але часто улягав її опінії в державних справах.

Своєму синові Селімові Роксоляна запевнила наслідство престолу, свого зятя — везира Рустема пашу, весь

час попирала. Інтересувалася також закордонною політикою. Одного разу запевнила Зиґмунта Авґуста, що займеться кожною справою, яку король бажав би полагодити в Туреччині, та «більше як десять разів» буде про це говорити султанові, переслала королеві гаптовані сорочки, паски і хусточки.

Було раз так, що угорська королева Ізабеля, сестра Зиґмунта Авґуста, вислала була до Істамбула посольство в справі бранців з Угорщини. Коли Роксоляна про це довідалася, запросила до себе угорського дипломата і запитала його, чи доручив вже двірським диґнітарям дарунки. При цьому висказала здивування, що королева висилає посла до «неужиточних» пашів, які нічого зробити не можуть, а відважуються мимо того приймати дарунки. На будуче, мовляв, нехай королева Ізабеля звертається впрост до неї, до Роксоляни, бо вона має більше значення у султана, і більше може, ніж всі ті хапчиві паші. Не кінець на тому; паші мусіли віддати «Радісній Султанці» одержані з Угорщини дарунки, і небагато бракувало, що з цілої тої справи кожний з них був би вийшов скорочений о свою ґолову.

До королеви Ізабелі Роксоляна вислала відпоручника з листом і запевненнями незмінної зичливости та приязні. Цікавий той лист починається в характеристичний спосіб: «Найдорожча Дочко! Ми обі народилися від одної мами: — Еви . . . . »

Роксоляна була в сталій кореспонденції з королевою Боною і снувала враз з нею, напевно на доручення Сулеймана, інтриґи проти Габсбурґів. «Проти турецьких звичаїв і обичаїв» — дивувався австрійський посол Матвій Лобоцький — «послуговується султан поміччю своєї подруги, як жінки до жінки» . . .

Про козацькі походи на Туреччину і Крим

(З уступу «Жулкевський під Цецорою»), ст. 53-55.

. . . Не менше обурення викликували (в Польщі і Туреччині, в часі ери супокою між тими державами) козацькі рабункові виправи на чорноморські турецькі міста. З великою відвагою і проникливістю докоували своє діло запорожці на своїх чайках. Це були звинні човни — легкі, бистрі, з прикріпленими по боках в'язанками тростини для охорони перед затопленням. (Чайки будовано на взір човнів варягів. Примітка М. Р.) З легкістю могли вони перегнати турецькі ґалери. Чайка містила 50-70 людей. Заосмотрення її на виправу не було велике. Запас пороху і олова, часами по кілька легких ґармат, бочка сухарів.

Коли зближався термін виправи, козаки потаємно збирали свої човни і Дніпром, серед численних малих острівців, порослих шуваром, плили в напрямі до моря. Звичайно на третій чайці від переду повівала хоругов; це була чайка команданта.

Недалеко від ріки височіла турецька твердиня Очаків, і на піратів чатували турецькі ґалери. Треба було напружити весь піратсько-веслярський сприт, щоб перемкнути біля них неспостережено. Виправи починано звичайно тоді, коли минала повня; тоді під заслоною ночі покрадьки пливли козаки на південь. На повнім морі турецькі ґалери не були вже для них грізні. Рідко коли траплялося, щоб турки, які не знали цілі і напрямку виправи, могли догнати звинні і швидкі чайки. Зустріч з ґалерою лиш тоді кінчалася поразкою козаків, коли турки досить вчасно їх спостерегли і зуміли за дня зблизитися до них на віддаль гарматного стрілу. Канонада з корабельних гармат завдавала найчастіше поразку запорозькій фльотилії. Але інакше було, коли козаки перші доглянули ворожу ґалеру. Тоді вони звивали вітрила, складали машти і старалися укрити свої чайки перед ворогом, аби потім, користаючи з нічної темноти, підпливали несподівано до султанського корабля, оточували його з усіх боків, блискавично на нього вдиралися і зводили з турками рукопашний бій, найчастіше переможний. З корабля забирано усе, що представляло якунебудь вартість для козаків і що могли забрати на чайки; потім затоплювано ґалеру, звичайно враз із залогою.

Коли молодців було багато, не вагалися нападати на турецькі фльотилії, що складалися з кілька чи кільканадцять ґалер. Турецький літописець, описуючи морську битву з козаками, висказується з обуренням, що «та голота зручністю і відвагою в таких битвах на воді є страшнішою, ніж будь-який інший нарід.»

Морська дорога від впливу Дніпра до північного побережжя Малої Азії тривала не цілі дві доби. Зрабувавши надморське місто, запорожці пускали його з димом, а самі відходили з добичею. Це була передовсім різного роду зброя, золоті і срібні монети, дорогі східні тканини і килими — речі цінні і такі, які давалися перевезти чайками. Звичайно поворот був важчий, бо під Очаковом грозила більша небезпека. Тому запорожці виходили на берег найчастіше з другої сторони, кілька миль на захід від твердині, і обходили її здалека сушею, або верталися довшою дорогою через Озівське море. Так виглядали ті славні козацькі «походи морем по турецьке майно».

Та вже під кінець XVI віку ті походи далися туркам порядно взнаки. Коли в 1859 р. козаки зруйнували і спалили Евпаторію в Криму, то малощо не дійшло до вибуху польсько-турецької війни. Але ті напади не переставали і пізніше, а різні австрійські аґенти запопадливо над тим працювали, щоб піддержати на Чорному морі та на турецькій границі стан неспокою та непевности. Козаки одержували від них, для заохоти до походів срібні трубки, стяги, а що найважніше, гроші. По ліквідації Наливайка в 1596 р. коли запорожців тісніше взято в карби і коли зменшено число реєстрових козаків, турки, мешкаючи на чорноморських побережжях, спокійніше зідхнули. Однак не надовго!

В 1606 р. офірою бравурного нападу була Варна. У козацькі руки дісталися там же 10 турецьких ґалер з багатим добром. Року 1613 зорганізували молодці два піратські напади на Крим. Турецька фльота засіла під Очаковом, щоб заатакувати повертаючих з добиччю і примірно їх повчити. Однак сталося навпаки. Козаки показали себе більш второпними; вночі підступно ударили на турків, які цього не сподівалися, і завдали їм нищівну поразку. Вість про той подвиг прийнято з ентузіязмом в Україні, а з грозою в Туреччині.

Коли місяць пізніше прибув до Істамбула польський посол, великий везир накинувся на нього з погрозами і закидами.

1614 р. козаки перевезли свої чайки через Чорне море, щоб напасти на Синопу на північнім березі Анатолії; той напад покінчився погромом і спаленням міста. 1615 р. відважилися вони на ще сміліший крок: з 80 чайками підплили вони під пристані Мізевна і Архіока недалеко Істамбула, їх погромили і пустили з димом. Трапилося саме, що в тих сторонах перебував на полюванні султан Ахмед і побачив пожар, що його спричинили зухвалі пірати. Поіритований падишах видав розказ, щоб турецька фльота пустилася за ними в погоню. Але морський бій султанських ґалер з козацькими чайками закінчився катастрофою для турків. Запорожці завезли здобуті ґалери під Очаків і там їх знищили. В 1616 р. впали знову офірою козацького рейду

Трапезунт в Малій Азії і Каффа на Кримі. . . »

І ще одну маркантну подію про напад козаків на Крим автор так описує: (Стор. 118)

«Козацький отаман Іван Сірко, «завжди заприсяжений ворог орди» почав між козаками агітацію за збройний виступ проти татар. «Ляхів не бороню, — казав він, — тих тяжких і несправедливих опресорів нашої свободи. Але з двох лихих речей задумую вибрати меншу і уважаю за ворога того, котрий відбирає нам життя і кров, а не того, що у нас вимагає живности і доходів».

Тодішній коацький гетьман, Петро Дорошенко, репрезентуючий інтереси старшини і зв'язаний з Туреччиною, не умів об'єднати біля себе козацьких мас і викликав проти своєї політики сильну опозицію. Одним з провідників тої опозиції був Сірко. Отже агітація видала свої овочі. Сірко зібрав біля себе відважних і так само думаючих молодців, і в вересні, користаючи з неприсутности татарських сил, які вешталися по Річипосполитій, зорганізував напад на Крим. Та виправа увінчалася великим успіхом. Козаки без перешкод напали на півострів, дійшли до Перекопу, звільнили багато християнських бранців, погромили улуси і довкола сіяли таке спустошення, що лиш коти і пси осталися».

За переклад Др. М. Рибак

Ю. Пундик

«Коли кінчалася епоха», Я. Гайваса
(Накладом Українсько-Американської Видавничої Спілки в Чікаґо, 1964)

«Де є нелицемірна правда про наших діячів. нашу політику, наші усшіхи, наші помилки в часі другої світової війни?», питається автор «Коли кінчалася епоха». «Тієї війни, що була, може, найжорстокішою трагедією, але водночас і найбільшою історичною лекцією і межовим каменем між двома епохами в житті людства... Просто аж дивно: після стільки невдач, стільки тяжких зусиль і трагічних неуспіхів у нас ще немає... настирливости вивчати аналітично минуле, пізнавати його, щоб учитися краще майструвати майбутнє, щоб раз і на завжди перервати ланцюг невдач.»

Книжка Я. Гайваса, що є виправленою й доповненою збіркою статтей, друкованих в «Самостійній Україні», є спробою дати таку аналізу української національної політики в 1940-1945 роках. Стоячи мабуть перед тією самою проблемою , з якою зустрічаються всі дослідники тієї доби в українській історії, а саме браком документального матеріялу, автор спирається на власному досвіді й спостереженнях як тогочасний член Крайового Проводу Організації Українських Націоналістів.

Важко бути абсолютно об'єктивним, пишучи про частину власних переживань. Та чи взагалі може бути абсолютно об'єктивною будь-яка праця на суспільно-політичну тематику, коли зважити, що кожен автор має свої світоглядово-політичні погляди, які неминуче мусять вплинути на його підхід до опрацьовуваної теми, байдуже до якої доби людської історії вона відносилась би. А все ж Гайвас намагається досить успішно бути об'єктивним, може тому, що він є суб'єктивний у своїх політичних симпатіях. Парадокс? Зовсім ні. Люди, пишучи історію своєї політичної групи, часто мають тенденцію ту групу ґльорифікувати, малювати героїчні картини на зразок полотен Жака Давіда з наполеонівською тематикою.

Гайвас намагається малювати свою організацію і її ролю під час другої світової війни реалістично, бо йому, правдоподібно, залежить на тому, щоб вона тепер заглянула за куртину героїчного романтизму, пізнала свої позитиви й недоліки, і виправила ці недоліки на те, щоб «учитися краще майструвати майбутнє». У цьому притягаюча свіжість його книжкки. Нема у ній «революційної» бомбастики про «великі дії й перемоги» «нас» і про нікчемність «інших»; нема апотеози «своїх» і нехтування або анатеми на «других»; є тільки спокійна і зрівноважена аналіза фактів і всього того, що ділося в українському житті, так як це автор найбільш об'єктивно міг бачити.

Критикуючи деякі українські політичні групи, Гайвас водночас підкреслює: «Ми не пишемо ці рядки з метою накинутися на когось, а тільки викликати реакцію, відповідь, почути вияснення, навчитися. Бо цього роду науки нам завжди, а зокрема в сьогоднішніх дуже складних і дуже відповідальних обставинах таки дуже потрібно». Справді, відповідь, така ж річева і об'єктивна як Гайвасова критика, була б дуже корисна для нас усіх.

Варто вказати на декілька головніших стверджень Гайваса:

1. Аж до самої війни український політичний провід був відірваний від українських народніх мас, не умів і не намагався очолити їх стихійну енергію. «Ми на свому розвитку це

не зрозуміли суті масових рухів, ми ще з ідеологів не переросли в тактиків і стратеґів революційної боротьби», пише Я. Гайвас. Лише ОУН напередодні війни почала робити певні кроки в цьому напрямку, особливо в Карпатській Україні.

2. Після 1939 р. і аж до закінчення війни в українському політичному житті активними залишилися тільки ОУН і ОУНСД (ОУН Самостійників Державників — так називала себе група очолювана Бандерою). Інші політичні партії «раптом перестали діяти... так, немов би їх існування не було умотивоване потребами українського життя... Сталося це якось беззвучно. Без ніякої ухвали керівних органів, без заяв і подання до відома чого небудь світові, без пояснень і оправдань» (ст. 25). Навіть т. зв. табір УНР не проявив ніякої активности. «На Наддніпрянщині, де власне було головне поле (його) діяльности, за всі роки війни не було ні сліду його... плянової організованої участи... в українському житті країни, ні в культурній, ні в господарській, ні тим більше в політичній ділянці». (ст. 105)

3. З двох активних політичних груп лише ОУН мала на початку німецько-совєтської війни більш-менш реалістичну концепцію праці, яка намічувала відбудову українського національного життя з низів від народніх мас, щоб завершити його всеукраїнською Конституантою, Українською Національною Радою в Києві. Але й ця концепція була дуже загальна, не давала відповіді на конкретні питання щоденного життя і ці питання треба було розв'язувати вже в ході самої праці.

Концепція ж ОУНСД взагалі була основана на уявному мрійництві від самого початку аж до кінця війни, починаючи від переконання, що німці примушені будуть визнати доконаний факт проголошення державности і створення уряду у Львові, а кінчаючи вірою в неминучість силової порожнечі в Україні по скінченні війни («Німців проженемо, а большевики будуть такі ослаблені, що ми їх сюди не пустимо», заявив авторові цих рядків один тереновий провідник ОУНСД в 1943 році), яку заповнить армія УПА і політичний провід ОУНСД.

Це сліпе переконання в «призначення» переб рати владу у вільній Україні було аж до кінця війни причиною опозиції ОУНСД до будь-якої співпраці з ОУН у творенні спільного фронту української визвольної дії.

Я. Гайвас веде читача до сумного, але твере зого висновку: Українські народні маси так у Західній Україні, як і на Наддніпрянщині представляли велику потенціяльну національну силу. Але український політичний провід не доріс був до того, щоб ту силу належно використати для нашої визвольної справи.

І, відкладаючи книжку, читач має право запитати: Чи цей український політичний провід навчився чогось з досвіду 1939-45 років і до сьогоднішнього дня?

УСПІХ СВІТЛИЧКИ УЗХ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Дошкільне виховання є найважнішим у вихованні українських дітейй на еміграції і є основою до виховання української молоді. Без дошкільного виховання (світличок і дитячих садків) не зможемо втриматися на еміграції, бо лише воно запевняє чисельність дітей в школах українознавства, їх поступ, творить ґрунт для вивчення української мови. А без знання, любови і пошани української мови немислиме втримати національну свідомість нашої людности і прив'язання її до України.

Перед Українським Золотим Хрестом стоїть найбільше завдання: організувати дитячі світлички, а головно дитячі садки з повною програмою. Зразком цієї праці може служити Світличка Українського Золотого Хреста у Філядельфії. Вже минулого року стало відомим що світличка УЗХ виконує велику працю (це було наочно стверджено надзвичайно вдалою дитячою імпрезою на закінчення шкільного року).

І цього року свтличка УЗХ у Філядельфії закінчила свій шкільний рік успішною дитячою забавою. Вдалий задум представити дітьми чотири пори року пройшов з успіхом; кожна група була одягнена у відповідний одяг, символізуючи різні пори року на фоні мистецької декорації. Це доказує, що при охоті учительок і матерей можна дійсно успішно виховувати наших дітей.

Велика на цілу стіну декорація у модерному стилі, з українським народнім мотивом, з представленням чотирьох пір року була гарна і ефектовна. Задум цього і шкіц цієї декорації належить Звениславі Захарчук, а малювали також А. Клос і Х. Масюк.

Другою незабутньою для дітей несподіванкою був «прихід Ляли з України». Дітям наперед було сказано, що прийде Ляля з України яка хоче почути, як вони співають і як деклямують далеко від України. І дійсно при великому захопленні дітей (і старших та батьків) у товаристві п-і Христини Турченюк в українському строї увійшла «Ляля з України» та привіталася з дітьми які популярно перед нею піснями, деклямаціями та забавами, під керівництвом вчительок та декотрих матерів.

Крім цього відбулася вистава дитячих ручних праць, виконаних протягом шкільного року. Видано свідоцтва «градуантам», які закінчили Світличку і на другий рік не прийдуть. Тепло і сердечно попрощалася з ними вчителька Н. Лукіянович.

Ця вдала імпреза дала багато користи дітям не тільки тим, що вони бавились, тішилися, але і українським характером, чого ті діти ніколи не забудуть.

Нехай ця Світличка служить зразком і поштовхом для відділів УЗХ, де ще світличок немає, щоб їх з початком наступного шкільного року зорганізувати.

Микола Вайда

Курс української історії над Пацифіком

Під кінець червня цього року закінчився в Сан Франціско перший курс української історії, що його з рамени Молоді Української Національности (МУН) та під протекторатом місцевого Відділу УКК провів тут Др. Я. Шумелда.

Цей курс тривав протягом всього весняного семестру; його відвідувало регулярно 20 молодих юнаків і юначок, в більшості учнів середніх і високих шкіл Сан Франціско та Бей Ерії. Фреквенція цієї молоді та її зацікавлення українською історією були справді подивугідні. Ця молодь брала живу участь у всіх дискрсіях. Що більше, вона цю історію переживала всім своїм серцем і душею. На викладах про світлі сторінки української історії, вона ними раділа. Коли ж приходило до викладів чи дискусій про наші національні невдачі, молодь сумувала й ледве сльози не появлялися на її очах. Це вказує на те, що наша молодь, навіть тут народжена, любить минуле своїх батьків і нашого народу.

Багато з тутешньої молоді не розуміє добре української мови, й тому виклади та дискусії відбувалися в англійській мові. Курси української мови підготовляється тут на осінь.

Курс української історії ведений був компаративним (порівнальним) і дискусійним шляхом. Кожний період української історії представлялося весь час на тлі розвитку світової історії, зокрема европейського Сходу, Заходу та Америки. Це робило українську історію цікавою, яскравою та зрозумілішою для молоді, яка знає західню чи світову історію. Наголошувалося вклад України у світову історію, зокрема намагання України здвигнути в різних періодах свободолюбивий лад у протиставленні до московського гону до деспотизму.

Молодь готувалася до кожного викладу чи лекції немов до семінару. Це давало їй змогу ставити запити, дискутувати та в плані курсу пов'язувати цікавий стиль викладів з живою дискусією. Кожна лекція була також оживлювана численними мапами історії, які з собою приносив викладач.

Керівник групи МУН у Сан Франціско п. Федір Жеребинський, студент місцевого каледжу, старанно готував всі повідомлення та дбайливо згуртував молодь. Опікун групи МУН п. Едвард Черепенко допомагав в наладнуванні приміщення для курсів і всіх організаційних заходах. Голова місцевого Відділу УКК п. Олександер Лисько давав у всіх труднощах свою щедру допомогу. До речі треба згадати, що приготований ним в англійській мові нарис української історії був дуже помічним у веденні курсу. Зокрема признання за великий успіх цього курсу належиться його викладачеві п. Др. Я. Шумелді. Він виявив велике знання душі, серця та розуму нашої молоді, продемонстрував знання педагогічних методів і їхнього успішного застосування. Що більше, викладач виявив подивугідне знання української та світової історії та всіх інших ділянок суспільних наук.

Дарка Черепенко

**

ВЕЛИЧАВИЙ ВЕЧІР ОЛЬЖИЧА в Каліфорнії

З ініціятиви Організації Державного Відродження України (ОДВУ) відбувся в Сан Франціско дня 19-го червня *Вечір* Ольжича, який був в дійсності вечором відомого українського поета Олеся (Олександра Кандиби) та його сина Ольжича, відомого молодого українського археолога, вибагливого поета українського героїзму, та видатного керманича українського протинімецького резистансу підчас Другої Світової Війни. Олесь помер в Празі в 1944 році на 66 році життя, а його син Ольжич закатований дня 9-го червня в німецькому концентраційному таборі Саксенгавзен, маючи всього 36 років.

Вечір відкрив коротким словом голова Делегатури ОДВУ в Сан Франціско пан Михайло Цар і він попросив ДР. Я. Шумелду керувати цим літературним вечором.

Др. Я. Шумелда з'ясував коротко спільний життєвий шлях Олеся та Ольжича та попросив присутніх вшанувати їх память однохвилинною мовчанкою. Після мовчанки забрав слово Голова Відділу Українського Конгресового Комітету пан Александер Лисько. Він відмітив велике значіння літературних вечорів в житті кожної громади та героїзм Ольжича в боротьбі за волю України від німецького окупанта. А згодом авторка цих рядків прочитала уривок про Ольжича з твору письменника Михайла Бажанського «Мозаїка квадрів в'язничних», де він коротко описує життєвий шлях Ольжича та лють Ґестапо в погоні та допитах про нього в німецьких концентраційних таборах.

Цікавими та свіжими були короткі спомини про зустріч з Ольжичем, перед його відходом до Києва, ДР. Володимира Оренчука, відомого учасника визвольного руху під проводом пок. Мельника, та довголітнього вязня німецьких концентраційних таборів. Він відмітив, що Ольжич підчас війни бачив себе головно вояком за свободу українського народу.

Бадьоро та ніжно деклямувала панна Лідія Жеребинська, членка МУН, поезію Олеся «Ой не сійтесь сніги». А після неї прийшов живий та свіжий спомин про Ольжича керівника вечора, Др. Я. Шумелди, який співпрацював тісно з Ольжичем від весни 1940 року до його вязнення весною 1944 року. Перед нами, мов на екрані, пройшли перші наукові осяги Ольжича, зокрема його успішні археологічні розкопи, доцентура в Гарвардському Університеті, ріст Ольжича як поета та відповідального політичного керівника, який мав великий вплив, як член ПУН, на державне будівництво Карпатської України в 1938/39 році. Може ще цікавішими були яскраво описані картини з дій протинімецького резистансу під проводом полк. А. Мельника підчас Другої світової війни та вузлової ролі в цьому русі і Ольжича, який весь час вів найбільш відповідальні та загрозливі відтинки.

Ольжич керував всіми заходами для швидкої відбудови всього українського життя на Надніпрянщині осінню 1941 року, щоби вирвати з рук ініціятиву німців і ставити їх перед фронт організованої української сили. В 1943 і 1944 роках, коли розгортався український повстанчо-партизанський рух і одночасно йшли приготування на довгу боротьбу українського підпілля в новій підсовєтській дійсності, багато ниток цих заходів збігалося до Ольжича. Ольжич старанно передавав всі матеріяли про німецькі звірства в Україні для пересилки їх різними шляхами до невтральних чи аліянтських країн.

Особливо цінними хоч і болючими, описи масових арештів і розстрілів прихильників руху полк. Мельника на Наддніпрянщині в 1941-43 р. майже поголовного загнання керівного активу зі західньо-українських земель, Італії Франції, Бельгії Австрії, Німеччини та Чехії в німецькі концтабори з полк. Мельником включно.І в усіх цих хвилях арештів Ґестапо шукало за Ольжичем, який з педантичністю науковця міняв свої місця перебування та кватири.

Ґестапо заарештувало Ольжича щойно весною 1944 року, коли у Львові впала вся циклостилева техніка ОУН, звязкові, і правдоподібно німецька поліція впала на слід системи його кватир і зустрічей. В концентраційному таборі Саксенгавзен Ґестапо тортурувало його

та вимагало від нього цілого ряду підпільних таємниць запідозрюючи його у зв'язках зі Західними Альянтами. Ольжич був без сумніву закатований дня 9-го червня 1944 року, в періоді часу, коли відбувалися десанти Західних Альянтів на Европу. Німці не видали ні рідні ні полк. Мельникові навіть попілу Ольжича, який правдоподібно був розсіяний десь на піщаних землях Саксенгавзен, щоби затерти по ньому весь слід.

Панна Маруся Черепенко ,членка МУН, деклямувала з великим відчуттям Олеся «Яка краса», а авторка цих рядків Ольжича «Рання Молитва», «Нащо Слова», уривки з поезії «Незнаний вояк», і ця серія деклямацій закінчилася живою та бадьорою поезією Олеся «Живи Україно».

Присутні, серед яких був ряд нових облич, зокрема Др.Гуцул з Каліфорнійського Університету, оплескували зі захопленням всі точки. Цей літературний вечір закінчив Др. Я. Шумелда подякою всім виконавцям програми, присутнім на залі всечесним отцям напих церков, гостям, а зокрема Др. Т. Животенкові за намалювання величавого портрету Ольжича, який прикрашений квітами пишався на сцені й немов закликав усіх, щоби йшли його шляхом боротьби.

Дарка Черепенко

АРХІВ ПОЛКОВНИКА АНДРІЯ МЕЛЬНИКА

Смерть полковника Андрія Мельника викликала, як на Рідних Землях, так і серед українців у вільному світі відчуття великої втрати тої непересічної людини, яка пів-століття стояла безупинно у важкому й нерівному змагові за визволення українського народу.

Коли на Рідних Землях українське громадянство могло виявляти свій сум тільки мовчазно, то українська спільнота у вільному світі, безогляду на свої групові й конфесійні поділи, віддала останню пошану Покійному панахидами, жалібними академіями, а українська національна преса бажала подати характеристику цеї непересічної людини та оцінку її боротьби й праці.

Щоб утривалити пам'ять полковника Андрія Мельника, зародилась думка зібрати матеріяли, документи, світлини й все це разом оформити в «Архіві Полковника Андрія Мельника». Тому звертаємося з гарячим проханням до всіх: Українських Січових Стрільців, членів Штабу і членів Дієвої Армії - старшин і козаків, - українських державних мужів і політичних діячів, членів Української Військової Організації, членів Організації Українських Націоналістів, - одне слово - до всіх українців і українок, які чи то разом з Полк. Мельником боролись, чи співпрацювали, щоб вони списали свої спомини, щоб надсилали документи, Його накази, звіти, повідомлення, інформації, меморандуми, все те, що повинно знайти своє місце в «Архіві Полковника Мельника».

Спомини і різні документи та світлини просимо надсилати на таку адресу:

"Les Archives" c/o La Parole Ukrainienne
3, rue du Sabot, Paris 6-e
France

Щиро дякуємо за ласкаву увагу та видатну поміч.

О. Бойків

Організатор «Архіву Полковника Андрія Мельника».

Організація Державного Відродження України (ОДВУ), Інк. в ЗДА. Центральна Управа.

Просимо ввічливо, всіх Подруг і Друзів, які були членами організації «Відродження» в Аргентіні, «Українсько - Бразілійського Клюбу і Хліборобського - Освітнього Союзу» в Бразілії, «Єдности» в Франції, «Українського Національного Об'єднання-УНО» в Канаді, й їх БО, які виеміґрували останніми роками з названих вище країн і поселилися на терені ЗДА.,але з технічних причин не включилися в працю в ОДВУ та її Братніх Організацій, щоб це зробили негайно, повідомляючи про це Центральну Управу ОДВУ на нижчеподану адресу:

CENTRAL EXECUTIVE
COMMITTEE OF O.D.W.U.

Cooper Station, Box 4.
New York 3, N. Y.

ЗАКЛИК

Друзі!

В підготовці до друку знаходиться праця про постання і працю ОУН на терені Снятинщини, бойових груп ОУН на терені Бойківщини і націоналістичної праці в інших теренах. Десятки років ділять нас від цих подій і приходить час нотування цих справ на письмі співучасниками для майбутньої історії. Всі ми знаємо, як мало в цьому напрямку зроблено з об'єктивних чи суб'єктивних причин. Спомини творців і співучасників праці ОУН на поодиноких теренах, чи окремих ділянках цеї праці з певністю будуть належними причинками для славної історії ОУН.

Просимо отже друзів націоналістів допомогти нам у виданні цих споминів, не тільки посилкою евентуальних знимок, завважень тощо, але і грошевими пожертвами.

Глибоко переконані у Вашому щирому відгуці, просимо грошові перекази пересилати на адресу:

Mr. St. Kasijan
c/o Independent Ukraine
2315 West Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622

Організація Державного Відродження України
Другий Відділ в Чікаґо
В дванадцяту річницю смерти
Сл. П. Д-ра ЮЛІЯНА ВАССИЯНА
буде відправлена Панахида на Його могилі дня 3-го жовтня 1965 року о годині 3-ій попол. на цвинтарі св. о. Миколая в Дікаґо. Просимо всіх до участи.

Управа Другого Відділу

Увага, Австралія:
Офіційне представництво Журналу «Самостійна Україна» на Австралію:

Просимо наших передплатників із Австралії виплачувати свої передплати на подану адресу нашого представника.

Mr. TARAS TSCHUBATYJ
130 CEDAR AVE.
ROYAL PARK, S. A.
AUSTRALIA.

Увага, Канада:
Передплатники із Канади висилайте свої передплати прямо до адміністрації в Чікаґо, або до представництва:

Mr. M. SELESHKO
UKRAINIAN TORONTO CREDIT UNION
Acct. 2110A
297 COLLEGE ST.
TORONTO 2 B, ONT.

Щиро дякуємо.

Усіх читачів просимо негайно подавати зміну своєї адреси до адміністрації журналу.

Independent Ukraine
2315 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS, U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed

BULK RATE
U. S. POSTAGE
PAID
Chicago, Ill.
Permit No. 7547

To: MISS LATVRYNSKA
218 3RD AVE. S.E.
MINNEAPOLIS, MINN, 55414

Eli, Eli, la-ma, sa-bach-tha-ni
Боже мій, Боже мій, нащо ж мене залиш